

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Lapsen etu keskiössä

-Yhteistyö lastensuojelun ja varhaiskasvatuk- sen välillä

Aho, Virpi
Jokipaltio-Jalonen, Jenni

2017 Laurea

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

Lapsen etu keskiössä
-Yhteistyö lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välillä

Aho, Virpi
Jokipaltio-Jalonen, Jenni
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2017

Aho Virpi ja Jokipaltio-Jalonen Jenni

Lapsen etu keskiössä -Yhteistyö lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välillä

Vuosi 2017 Sivumäärä 45

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä ja tiedon kulkua. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää ammattilaisten kokemuksia yhteistyön toimimisesta ja käsityksiä siitä, miten lapsen etu toteutuu. Lisäksi pyrimme selvittämään, mitkä tekijät vaikuttavat yhteistyön sujumiseen. Tutkimme aihetta lapsen edun toteutumisen näkökulmasta. Tutkimuksen tietopohjana ovat dialogisuus ja moniammatillinen verkostotyö.

Aiheesta toteutettiin laadullinen tutkimus. Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastateltaviksi valittiin neljä lastensuojelun ja neljä varhaiskasvatuksen ammattilaista eri tehtävistä eri organisaatioissa. Haastateltavat löytyivät eri kunnista Etelä-Suomen alueelta. Tällä menetelmällä selvitettiin tutkittavaa ilmiötä yleisesti, ilman aluesidonnaisuutta.

Haastattelut toteutettiin yksilohaastatteluina tammi-helmikuussa 2017. Haastattelut tallennettiin nauhoittamalla ja tekemällä muistiinpanoja. Haastattelun aineisto käsiteltiin sisälönanalysysilla taulukoinnin avulla. Haastattelumateriaalista kerättiin vastaukset tutkimuskysymyksiin.

Johtopäätösten mukaan tiedonkulussa ja yhteistyössä on eroja paikkakunnan ja tilanteen mukaan. Lakien ja salassapitosäädösten koetaan olevan osin ristiriitaisia ja tulkinnanvaraisia, ja niiden soveltamiseen kaivattaisiin selkeitä malleja. Yhteistyön toteutumiseen vaikuttavat sekä paikallinen toimintakulttuuri, että henkilösuhteet ammattilaisten välillä. Tutkimuksemme mukaan lapsen etua pidetään keskeisenä, mutta käytännössä sen toteuttamisesta on näkemuseroja.

Avoimuus ja luottamus ovat tutkimuksemme mukaan oleellisia tekijöitä dialogisessa verkostotyössä. Ammattilaisten keskinäinen tuttuus ja säännöllinen kokoontuminen moniammatillisissa verkostoissa parantaa yhteistyön laatua, tiedon kulkua ja siten myös lapsen edun toteutumista.

Aho Virpi and Jokipaltio-Jalonen Jenni

The child's best interest in focus - Collaboration between child welfare and early childhood education

Year	2017	Pages	45
------	------	-------	----

This thesis studies collaboration and communication between child welfare and early childhood education. The purpose of the study was to investigate experiences of professional collaboration and ideas on how to ensure the best interests of children. In addition to this, we analysed which factors make for successful collaborations. We approached our subject looking at the fulfilment of a child's interest, and used dialogic interaction and multiprofessional networking as a framework.

This qualitative study's research method was semi-structured interviews, for which we chose four child welfare and four early years professionals in different positions from different organisations. The interviewees were chosen from different municipalities in Southern Finland, which allowed us to approach the subject in general terms, without possible regional influence.

The interviews were conducted individually in January and February 2017, and they were recorded by tape and notes. The interviews were analysed through content analysis by using categorization and used to answer the research questions.

We found that there are differences in communication and collaboration depending on the municipality and the situation. In general, the interviewees found laws and regulations on confidentiality to be contradictory and open to interpretation, and that clearer guidelines for compliance were needed. Various local working practices and interpersonal relationships influence the success of professional collaboration. Our study found that the child's best interest is an essential objective for these professionals, but there are differences in views on how to achieve it.

We have found in this study that openness and trust are essential in successful dialogic collaboration. Familiarity and regular encounters within multiprofessional networks improve the quality of collaboration and communication, and therefore support the child's best interests.

Keywords: Child's interest, Child welfare, Early childhood education, Multiprofessional networking

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Tietoperusta ja keskeiset käsitteet.....	8
2.1	Dialogisuus.....	8
2.2	Moniammatillinen yhteistyö.....	9
2.3	Lapsen etu.....	10
2.4	Varhaiskasvatus.....	12
2.5	Lastensuojelu.....	12
3	Lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyö.....	13
4	Aiempiä tutkimuksia aiheesta.....	15
4.1	Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Lapinlahdella.....	16
4.2	Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Kallio-Alppiharju-Pasila.....	16
4.3	Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Leppävaaran-Espoonlahden alueella.....	17
4.4	Lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyö Kouvolassa.....	17
4.5	Lastensuojelun ja päivähoidon välinen yhteistyö Espoossa.....	18
4.6	Päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyön kehittäminen Nokialla.....	18
4.7	Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Porissa.....	19
4.8	Kartoitus Matinkylä-Olarin päiväkotien ja lastensuojelun yhteistyöstä.....	19
5	Tutkimuskysymys.....	19
6	Tutkimusmenetelmä: Teemahaastattelu.....	20
7	Tutkimuksen toteuttaminen.....	20
7.1	Haastateltavien valitseminen.....	21
7.2	Haastattelut.....	22
7.3	Analysointi.....	23
8	Haastattelutulokset.....	24
8.1	Ensimmäinen teema: Tiedonkulku ja yhteistyö.....	24
8.1.1	Tieto lapsen lastensuojelun asiakkuudesta.....	25
8.1.2	Tieto lapsen asuinpaikasta tai sen muutoksesta.....	25
8.1.3	Oleellisen tiedon välittäminen lapsen edun kannalta.....	25
8.1.4	Lastensuojeluasiakkuuden vaikutus lapsen hoitoon.....	25
8.1.5	Varhaiskasvatuksen tarjoama tieto lapsesta.....	26
8.1.6	Lainsäädännön vaikutukset tiedon siirtymiseen.....	26
8.1.7	Käytännöt tiedon siirrossa.....	27
8.1.8	Tilanteen ja henkilöiden vaikutukset yhteistyön toteutumiseen.....	27
8.1.9	Oleellinen hyvän yhteistyön toteutumiseksi.....	27
8.2	Toinen teema: Ammattitaidon hyödyntäminen.....	28
8.2.1	Varhaiskasvatuksen antama tuki lastensuojelulapselle.....	28
8.2.2	Lastensuojelun osaamisen jakaminen varhaiskasvatukselle.....	28

8.2.3	Ammattitaidon ja osaamisen jakaminen	29
8.2.4	Lapsen edun määrittelyminen	29
8.3	Kolmas teema: Lait, rakenteet ja lapsen etu	29
8.3.1	Lain ja salassapitosäännösten vaikutus yhteistyöhön	30
8.3.2	Lain ja salassapitosäännösten negatiiviset vaikutukset lapsen etuun ..	30
8.3.3	Lakien ja salassapitosäännösten suojaava vaikutus	30
8.3.4	Lasta koskevien tutkimustulosten ja havaintojen siirtyminen	30
8.3.5	Tarpeellisten tietojen siirtyminen	31
8.3.6	Vanhempien vaikutus tietojen siirtymiseen	31
8.4	Neljäs teema: Kehitysehdotukset	31
8.4.1	Käytännöt ja säädökset, joiden pitäisi muuttua	32
8.4.2	Hyvän yhteistyön edellytyksiä	32
9	Johtopäätökset	33
10	Pohdinta ja tutkimuksen eettisyys	35
	Lähteet	40
	Liitteet	43

1 Johdanto

Tavoitteenamme tässä opinnäytetyössä oli tutkia miten yhteistyö toimii varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä. Halusimme tutkia aihetta, joka sijoittuu sekä lastensuojelun, että varhaiskasvatuksen maailmaan. Koko sosionomikoulutuksemme ajan olemme opinnoissa törmänneet verkostotyön ja moniammatillisen yhteistyön tärkeyteen ja halusimme tutkia miten viestintä ja tiedon välittäminen toimivat käytännössä. Olimme kiinnostuneita siitä, mitä kokeneet ammattilaiset ajattelevat aiheesta. Kaiken pohjana on kysymys siitä toteutuuko lapsen etu, kun eri toimijoita ja ammatillisia näkemyksiä on paljon. Miten käytännössä lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö ja tiedon välittäminen toteutuu, kun sitä tarkastellaan lapsen edun näkökulmasta?

Halusimme työssämme myös selvittää miten eri ammattilaisten ammattitaitoa hyödynnetään puolin ja toisin lapsen eduksi. Halusimme tutkia ymmärretäänkö ja arvostetaanko eri toimijoiden erilaista ammattitaitoa yhteistyössä lapsen eduksi. Minkälaiset rakenteet ja käytännöt vaikuttavat yhteistyön toimivuuteen?

Päätimme tässä opinnäytetyössä keskittyä selvittämään ammattilaisten välistä yhteistyötä. Lapsen vanhemmat tai huoltajat ovat osallisia lapsen asioiden hoitamisessa ja vaikuttavat monin tavoin lapsen asioihin. Vanhemmat voivat toiminnallaan edistää tai vaikeuttaa tiedon kulkua ja yhteistyön sujuvuutta ja ovat vahvasti osallisia. Tähän tutkimukseen päätimme olla sisällyttämättä vanhempien tai lasten haastatteluita. Keskitymme pääasiassa ammattilaisten näkemyksiin yhteistyöstä lapsen eduksi.

Ammatillista yhteistyötä voisi tutkia esimerkiksi laajalla kvantitatiivisella kyselytutkimuksella, jolla olisi mahdollista kartoittaa suuri otanta aiheesta. Meitä kuitenkin kiinnosti syvempi kokemustieto ja halusimme henkilökohtaisella teemahaastattelulla antaa tilaa haastateltavien vapaalle narratiiviselle kertomukselle. Rajasimme haastateltavien määrän kahdeksaan niin, että puolet haastateltavista olivat lastensuojelun piiristä ja puolet varhaiskasvatuksesta, jotta tutkimus olisi mahdollisimman tasapuolinen. Valitsimme haastateltavat eri ammattiryhmistä alojen sisällä niin, että saimme näkemyksen mahdollisimman monelta kannalta. Kahdeksan henkilön haastattelu tuntui opinnäytetyön puitteissa hallittavalta määrältä ja kuitenkin saimme melko kattavan otannon haastateltavia kummaltakin alalta.

Tässä opinnäytetyössä emme halunneet kohdistaa tutkimusta tiettyyn alueeseen tai tiettyjen toimijoiden väliseen yhteistyöhön. Meitä kiinnosti asia yleisemmin. Halusimme tutkia löytyykö eri paikkakunnilla työskentelevien lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksistä yhteneväisyyksiä tai onko niissä selviä eroja. Haastateltavat valittiin eri kokoisista kunnista Keski-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan sekä Kanta-Hämeen alueilta.

Teimme opinnäytetyömme Hyvinkään Laurean ammattikorkeakouluun. Päätimme tehdä laadullisen haastattelututkimuksen, jolla saamme tietoa tutkittavasta aiheesta. Tietyn alueen tai ammattiryhmän sijaan halusimme tutkia ilmiötä yleisesti, haastatteleamalla kokeneita ammattilaisia kummaltakin alalta ja kysymällä heidän kokemuksiaan yhteistyöstä. Etsimme rajatun joukon eri alueilla toimivia ammattilaisia, joiden haastatteluista saisimme mahdollisimman laaja-alaisen kuvan aiheesta ilman haastateltavien keskinäisiä kytköksiä. Tämä tutkimusasetelma erottaa työmme aiemmista samasta aiheesta tehdyistä opinnäytetöistä. Tämä opinnäytetyö on tyypiltään tutkimusharjoitus, jonka menetelmäksi valittiin teemahaastattelu.

2 Tietoperusta ja keskeiset käsitteet

Opinnäytetyömme tietoperustana ovat dialogisuus ja moniammatillinen yhteistyö, sekä lapsen etu. Lapsen edun ensisijainen huomioonottaminen perustuu YK:n Lasten oikeuksien sopimukseen (Yleissopimus lapsen oikeuksista, Unicef 2017), jonka Suomi on ratifioinut vuonna 1991. Lapsen etu on perustana sekä varhaiskasvatustyölle, että lastensuojelulle, joiden yhteistyön toteutumista tässä työssä tutkitaan.

Työssämme käsitellään myös lakien ja salassapitosäännösten vaikutusta lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen väliseen yhteistyöhön. Ammattilaisten yhteistyöhön vaikuttavat monet rakenteet, joiden vaikutuksia käytäntöihin halusimme selvittää haastattelututkimuksella.

2.1 Dialogisuus

Kaarina Mönkkönen (2002, 33-34) määrittelee dialogisuudesta, että yleiskielessä dialogisuudella tarkoitetaan vuoropuhelua tai keskustelua. Dialogin tavoitteena on saavuttaa uusi yhteinen ja jaettu ymmärrys. Dialogisessa työskentelyssä aukeaa kokonaan uusia perspektiivejä käsiteltävään asiaan.

Moniammatillisen työn näkökulmasta dialogisen vuorovaikutuksen avulla voidaan jäsentää erilaisten toimijoiden vuoropuhelua ja yhteistyötä, tavoitteena yhteisen tiedon rakentuminen (Mönkkönen 2002, 82). Dialogisuuden näkökulmasta asiantuntijuus kehittyy parhaiten eri näkökulmien keskellä, jolloin asiantuntijuus joutuu koetukselle, arvioi Mönkkönen artikkelissaan Asiantuntijasta asiantutkijaksi (1996, 54).

Dialogisessa verkostokokouksessa ammattilaiset ovat läsnä ammattirooleissaan, mutta myös henkilökohtaisesti kokevina ihmisinä. Jokaisella verkoston jäsenellä on oma käsityksensä verkostossa käsiteltävästä ongelmasta. Dialogisen työskentelyn tavoitteena on ymmärtää toisen sanomaa sekä laajentaa omaa näkökulmaa (Seikkula ja Arnkil 2005, 93). Yhteisiltä näyttäviä

periaatteita tulee koetella ja niihin liittyviä erilaisia merkityksiä tulee avata. Yhteinen ymmärrys alkaa rakentua, kun varmistetaan, että asioita ymmärretään riittävän samalla tavoin, kirjoittaa Mönkkönen (2007, 99).

2.2 Moniammatillinen yhteistyö

Sosiaali- ja terveystieteiden tiimipohjaista, asiakaslähtöistä ja yhteisöllistä asiantuntijatyötä kutsutaan moniammatilliseksi yhteistyöksi, määrittelee Isoherranen (2012, 5). Mahkonen kirjoittaa (2015, 151-152), että laki velvoittaa yhteistyöhön. Päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen liittyen yhteistyön perusteena on lapsen edun vaaliminen. Mahkonen mukaan on juridisesti merkittävää liittyä lapsen etua korostava monialainen yhteistyö yksilölliseen asiakastyöhön vai kollektiiviseen toimintaan lasten ja heidän vanhempiansa parhaaksi.

Varhaiskasvatuslain (2015/580) 11e §:ssä säädetään, että kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä mm. lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta vastaavien tahojen kanssa. Kunnallista päätäntävaltaa käyttävien luottamushenkilöiden, sekä johtavien viranhaltijoiden tehtävänä on luoda selkeät yhteistyörakenteet (Mahkonen 2015, 152). Varhaiskasvatuksen ammattilaiset osallistuvat tiimityöhön ja erilaisiin työryhmiin moniammatillisessa ja usein organisaatorajat ylittävässä työskentelyssä (Kupila 2011, 304).

Moniammatillisuudella tarkoitetaan yleisimmin eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden yhteistyötä ja moniammatillista tiimityöskentelyä. Työskentely voi toteutua työyhteisön sisällä tai eri organisaatioiden rajoja ylittäen. Pohjana on uskomus, että tiedon ja osaamisen jakamisen kautta on mahdollisuus saavuttaa ja synnyttää jotakin, mihin yksi ihminen ei pysty yksin. Moniammatillisessa työyhteisössä työntekijöiden ajatellaan pystyvän kehittämään omaa osaamistaan työssäoppimisen kautta (Karila & Nummenmaa 2001, 3).

Viranomaisten välisessä yhteistyössä jokaisella toimijalla on oma roolinsa, jota toteutetaan toimivaltuuksien puitteissa. Yhteistyön tekeminen ei merkitse työtaakan jakamista, vaan se perustuu siihen, että jokaisella viranomaistaholla on erilaiset mahdollisuudet toimia. Eri tahot toimivat yhteisen päämäärän saavuttamiseksi hoitamalla oman osuutensa. Yhteistyötä teemmällä pystytään yhdistämään eri toimijoiden hallussa oleva tieto sekä asiantuntemus. (Saastamoinen 2016, 60.). Mönkkösen (2002, 46) mukaan moniammatillisen vuorovaikutuksen pulmiin dialogisuus tuo uusia näkökulmia ja laajentaa eri osajien herkkyyttä ymmärtää toisen toiminnan logiikkaa. Parhaimmillaan moniammatillinen kokonaisuus muodostuu toisiaan täydentävistä osista, jossa ammattilaiset tietävät keihin olla yhteydessä, kun täydentävää asiantuntemusta tarvitaan, kirjoittavat Seikkula ja Arnkil (2005, 13).

Moniammatillisessa työskentelyssä on ongelmana, että eri alojen työntekijät toimivat hyvin erilaisissa toimintakulttuureissa ja jokainen taho näkee asiakkaan ongelmista hyvin erilaisia

asioita. Näkemyksiä on joskus vaikea sovittaa yhteen. Eri toimintakulttuurien ja ideologioiden väliset ristiriidat asiakastyössä eivät ole kokonaan postuneet (Mönkkönen 2007, 128).

Lainsäädäntö ohjaa vahvasti viranomaisten väliseen yhteistyöhön. Yhteistyöhön ohjaavia säännöksiä on vuonna 2012 laskettu olleen yhteensä 36 eri lasten ja perheiden palveluja koskevassa laissa ja asetuksessa (Perälä, Halme & Nykänen 2012, 138). Yhteistyövelvoitteet ovat kuitenkin hajallaan useissa yleis- ja erityislaeissa, eikä niitä tunneta riittävästi kentällä.

Keskeisimmät viranomaisten sekä muiden lasten, nuorten ja perheiden parissa työskentelevien yhteistyövelvoitteet liittyvät vastavuoroiseen tietojen antamiseen ja saamiseen, tuen tarpeiden selvittämiseen, ilmoitusvelvollisuuteen sekä eri toimijoiden väliseen suunnitelmayhteistyöhön. (Perälä, Halme & Nykänen 2012, 22-23.)

Saastamoisen (2016, 60) mukaan tehokas viranomaisten välinen yhteistyö edellyttää tietoisuutta yhteistyökumppaneiden toiminnasta. Lisäksi yhteistyön toteutuminen vaatii toimivia rakenteita ja prosesseja, joita on monessa toiminnassa vielä kehitettävä ja uudistettava. Viranomaisten välisen yhteistyön kehittämisessä on kyse paljolti kulttuuri- ja asennemuutoksesta: tässä onnistuminen edellyttää muutostarpeen hyväksymistä ja sen pitämistä tärkeänä. Viranomaisten yhteistyöprosessien on kehityttävä jatkuvasti ja niitä pitää säännönmukaisilla yhteistyötapaamisilla tietoisesti ylläpitää. Viranomaisten välisten neuvotteluiden on oltava keskeinen osa viranhaltijoiden perustyötä.

Vuonna 2013 toteutetun kuntakyselyn mukaan lähes puolet vastaajista katsoi, että viranomaisten välisessä tietojen vaihdossa oli ongelmia, jotka vaikeuttavat perheiden mahdollisuuksia saada apua. Valtaosa vastaajista katsoi, että lainsäädäntöä tulisi selkiyttää. Kuntakyselyn vastaajien kokemusten mukaan yhdessä luodut rakenteet ja sopimukset helpottavat ja tehostavat yhteistyötä. Selkeät sopimukset toimintatavoista ja perheen tukemisesta sekä nimetyt yhteyshenkilöt tekevät työstä sujuvampaa. Tärkeänä nähtiin myös se, että yhteistyö ei ole vain tapauskohtaista vaan sitä vahvistetaan yhteisillä koulutuksilla ja muilla vastaavilla tapaamisilla (Toimiva lastensuojelu 2013, 33-34).

2.3 Lapsen etu

Lapsen etu on keskeinen yleisperiaate, josta määrätään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksessa (Sormunen 2016,308). Nyrhisen (2016, 71-72) mukaan lapsen etu perustavanlaatuisena tulkintaperiaatteena tarkoittaa, että jos lakia voidaan tulkita useammalla kuin yhdellä tavalla, on valittava lapsen etua tehokkaimmin palveleva tulkintavaihtoehto. Lasta koskevia päätöksiä tehdessä on arvioitava päätöksen mahdollisia vaikutuksia kyseiseen lapseen. Nyrhinen määrit-

telee, että lapsen etu on siis harkinnassa käytettävä kriteeri, joka ei ole kuitenkaan yksiselitteisesti määriteltävissä. Lapsen edusta voidaan Nyrhisen mukaan yksittäisessä tilanteessa esittää useita erilaisia perusteluita näkemyksiä.

Mahkosen (2015, 151) mukaan vaikka ei ole mahdollista sanoa, mikä tietyn lapsen yksilökohtainen tai konkreettinen etu on, sen sijaan on mahdollista yleisellä tasolla luonnehtia mistä lapsen etu pääasiallisesti muodostuu. Se muodostuu siitä, että lapsella tulee olla oikeus suojeluun, oikeus hoivaan ja oikeus osallistumiseen.

Lastensuojelulain (13.4.2007/417) 4 §:n mukaan lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle mahdollisuuden tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen (Sormunen 2016, 314). Heinosen, Iivosen, Korhosen, Lahtisen, Muurosen, Semin ja Siimeksen (2016, 166) mukaan varhaiskasvatuksessa lapsen edun tulee olla toimien ensisijainen harkintaperuste. Lapsen etu on menettelysääntö, jonka mukaan päätöksenteossa on arvioitava myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia lapseen tai lapsiryhmään, jota päätös koskee. Päätöksen perusteluista tulee käydä ilmi mitä ja millä perusteella on pidetty lapsen etuna ja millä perusteella lapsen etua on punnittu. Nyrhinen (2016, 74) summaa, että yksittäisen lapsen asiakasprosessissa yksittäisen toimenpiteen tai päätöksenteon yhteydessä lapsen edun arvioiminen saattaa perustua hyvinkin erilaisille kriteereille ja niille tapauskohtaisesti annettaville painoarvoille.

Lastensuojelun käsikirjan (2017) mukaan lapsen osallisuudessa on kyse siitä miten hän voi olla itse mukana määrittämässä, toteuttamassa ja arvioimassa oman etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Mahdollisuus olla osallisena ja mukana asioiden käsittelyssä itselle merkittävissä yhteisöissä on ratkaisevaa ihmisen identiteetin kehittymisen kannalta. Kyse on yhdestä kasvun ja kehityksen perusedellytyksestä.

Lapsen edun velvoittavuus perustuu Lapsen oikeuksien sopimukseen, joka on maailman laajimmin ratifioitu YK:n ihmisoikeussopimus. Sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989 ja Suomessa se tuli voimaan vuonna 1991. Lapsen oikeuksien sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia. Sopimuksessa luetellaan lapsille kuuluvat ihmisoikeudet ja se asettaa valtioille ensisijaisen vastuun toteuttaa ne. Ratifioimalla sopimuksen valtiot sitoutuvat muuttamaan lakinsa ja toimintansa sopimusta vastaaviksi (Lapsen oikeudet 2017).

Lapsen oikeuksien sopimuksessa on neljä yleistä periaatetta: syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, lapsen oikeus elämään ja kehittymiseen, sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen. Lapsen oikeuksien sopimuksen kolmannessa artiklassa veloitetaan ottamaan ensisijaisesti huomioon lapsen etu kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hal-

lintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia. Ratifioidun sopimuksen mukaisesti Suomen Lastensuojelulain 4§:ssä (LSL 13.4.2007/417), joka koskee lastensuojelun keskeisiä periaatteita määrätään, että lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

2.4 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 14).

Varhaiskasvatus tarjoaa Kivelän, Liukkosen ja Niemen (2015, 103) mukaan lapselle sosiaalisen toimintaympäristön, johon kuuluvat ryhmän toiminta, vertaissuhteet toisten lasten kanssa, lapsi-aikuisuhteet sekä yhteistyö päiväkodin muiden ryhmien kanssa. Erilaisissa sosiaalisissa ryhmissä lapset oppivat vuorovaikutustaitoja, itseilmaisua, kuuntelua, ryhmässä toimimista, sääntöjä, tapoja ja toisten huomioon ottamista. Myönteinen sosiaalinen ympäristö tukee lapsen identiteetin kehitystä.

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat veloitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatukseen ja päivähoitosta annettuun asetukseen sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatukseen sovelletaan myös soveltuvien osien säännöksiä sosiaalihuollosta sekä hallintolakia ja lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 14-15.)

Varhaiskasvatustilain (19.1.1973/31) 11 § mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Päivähoitoa suunniteltaessa ja järjestettäessä on huomioitava lapsen etu.

2.5 Lastensuojelu

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvu-ympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 2007/417. 1§). Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu (Lastensuojelulaki 2007/417, 4 §).

Lastensuojelulla on kolme perustehtävää: lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja varsinainen lasten suojelutehtävä (Lastensuojelun käsikirja 2017).

Lasten hyvinvointia edistetään ja ongelmia ehkäistään monilla erilaisilla yhteiskunnallisilla toimilla. Niillä varmistetaan lapsen elinympäristön turvallisuutta, sekä mm. mahdollisuuksia leikkiin ja muuhun virikkeelliseen toimintaan. Lapsen arjen ympäristöllä on suuri vaikutus lapsen hyvinvointiin. Päivähoito, varhaiskasvatuspalvelut ja muu lähiympäristö vaikuttavat lapsen kehitykseen vanhempien ohella (Lastensuojelun käsikirja 2017).

Lastensuojelun käsikirjan (2017) mukaan lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu, jota toteutetaan silloin kun lapsi ja perhe ovat lastensuojelun asiakkaina. Siihen kuuluvat asiakassuunnitelman laatiminen, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sekä sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto. Kyse on lastensuojelusta, jota tehdään sosiaalityönä, silloin kun on päätetty, että lapsi tai nuori on lastensuojelun asiakas.

Lapsen huostaanotto on viimesijainen interventio, joka voidaan tehdä, jos puutteet lapsen huolenpidossa tai kasvuolosuhteissa vaarantavat lapsen terveyden ja kehityksen, avohuollon tukitoimet ovat riittämättömiä lapsen tukemiseksi, sekä sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista. Huostaanotto on voimassa toistaiseksi. Lapsen sijoituskäytännöt vaihtelevat kunnittain, lapsi saatetaan sijoittaa esim.perhehoitoon tai laitoshuoltoon lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi tai useisiin eri sijoitusjaksoihin eri paikoissa (Heino 2013, 87-88).

3 Lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyö

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata jokaisen lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön. Lastensuojelulaissa taataan jokaiselle lapselle oikeus tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen, sekä erityiseen suojeluun. Lain tarkoituksena on, että jokaista lasta tuettaisiin niin hyvin, että varsinaista lastensuojelua ei tarvita lainkaan, vaan ongelmat ehkäistään ennen niiden syntymistä. Tärkeitä toimijoita ehkäisevän työn tekemisessä ovat neuvola, varhaiskasvatus sekä koulu (Lastensuojelu 2015, THL 2016).

Suomessa asuvista lapsista ja nuorista 1,4 prosenttia oli THL:n (Lastensuojelu 2015, THL 2016) tilaston mukaan sijoitettuna kodin ulkopuolelle vuonna 2015. Huostassa oli 10 501 lasta. Kiireellinen sijoitus koski 0,3% väestön lapsista. Kiireellisesti vuoden 2015 aikana sijoitettiin 3 733 lasta tai nuorta. Lastensuojeluilmoitus tehtiin 66 646 lapsesta. Yhtä lasta kohden tehtiin 1,7 lastensuojeluilmoitusta. Kaikkiaan sijoitettuna vuoden 2015 aikana oli 17 664 lasta. Lastensuojelun avohuollon asiakkaana oli yhteensä 73 872 lasta ja nuorta.

Heinosen ym. (2016, 177) mukaan ehkäisevä lastensuojelutyö tarkoittaa lapsen hyvän kasvun, kehityksen ja oikeuksien tukemista. Sillä edistetään myös lapsen terveyttä, turvallisuutta ja sosiaalista hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa ehkäisevää lastensuojelutyötä ovat mm. kasvatuksellinen työ, pedagogiset järjestelyt ja erilaiset rakenteelliset tukitoimet, kuten avustajat ja ryhmämuutokset. Keskeinen osa varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevää roolia on tunnistaa lapsen tuen tarpeet mahdollisimman varhain ja turvata lapselle hänen tarvitsemansa tuki monialaisessa yhteistyössä. Varhaiskasvatus on myös keskeinen lastensuojelun avohuollon tukitoimi. Varhaiskasvatuksessa voidaan edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista, ehkäistä pulmia ja tarjota tukea tilanteissa, joissa lapsella ja hänen perheellään on haasteita. Varhaiskasvatus on keskeinen palvelu, jonka avulla voidaan tasata lasten erilaisia lähtökohtia (Heinonen ym. 2016, 180-181).

Varhaiskasvatuksessa lapsen hyvinvoinnin havainnointi on osa päivittäistä arkea. Kun varhaiskasvatuksessa herää huoli lapsen hyvinvoinnista, huoli on otettava puheeksi lapsen huoltajien kanssa mahdollisimman varhain. Tarvittaessa varhaiskasvatuksessa voidaan konsultoida muita ammattilaisia lapsen henkilötietoja kertomattakin (Heinonen ym. 2016, 186-188). Tilanteessa, jossa varhaiskasvattajan huoli lapsen tilanteesta herää, on hän viranomaisena velvollinen ohjaamaan perheen hakemaan sosiaalipalveluja. Yhteydenotto sosiaalihuoltoon edellyttää asianomaisten suostumusta. Mikäli suostumusta ei saada, on tehtävä lastensuojeluilmoitus. Lastensuojelun asiakkuus ei käynnisty yksinään ulkopuolisen yhteydenotosta tai ilmoituksesta, vaan se käynnistää lastensuojelun tarpeen arviointiprosessin. Lastensuojelulaissa on kuitenkin säädetty, että viranomainen on velvoitettu tekemään lastensuojeluilmoituksen, mikäli omat keinot eivät riitä korjaamaan tilannetta (Heinonen ym 194-195).

THL:n mukaan valtakunnallisesti ei ole saatavilla tilastotietoa siitä, kuinka paljon lastensuojeluilmoituksia tehdään päiväkodeista. Tilastoja ei ole myöskään saatavilla siitä, kuinka paljon varhaiskasvatuksessa olevista lapsista on lastensuojelun asiakkaina (Kuoppala 2017).

Yhteistyöhön ohjaavia säännöksiä on 36:ssa eri laissa, joissa määrätään lasten ja perheiden palveluista. Velvoitteet yhteistyön tekemisestä ovat hajallaan useissa yleis- ja erityislaeissa, eikä niitä tunneta riittävästi kentällä (Toimiva lastensuojelu 2013, 33). Viranomaisten ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö perustuu lapsen ja hänen huoltajiensa suostumukseen. Monialainen yhteistyö edellyttää salassa pidettävien tietojen vaihtamista puolin ja toisin, mikä on mahdollista asianosaisten suostumuksella. Jos asianomaiset kieltävät viranomaisten välisen yhteistyön lastensuojeluun liittyvissä kysymyksissä, salassapidettävien tietojen vaihto on kuitenkin mahdollista sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaisesti (Saastamoinen 2016, 64).

Salassapidosta ja ilmoitusvelvollisuudesta määrätään useissa eri laeissa, jotka koskevat eri viranhaltijoita. Lastensuojelulaki on kuitenkin ensisijainen suhteessa useisiin muihin salassapitoa määrittäviin lakeihin. Vaikka voisi olettaa, että laki on sama kaikille, ammattilaiset tulkitsevat salassapitosääntöjä eri tavoin. Salassapito saattaa joskus aiheuttaa sen, ettei lain tarkoitus tule täytetyksi, koska jokainen viranhaltija tulkitsee lakia hiukan erilaisista lähtökohdista. Jokainen ammattilainen joutuu pohtimaan eettistä ristiriitaa salassapitovelvollisuuden ja ilmoitusvelvollisuuden välillä ja sitä, milloin puuttua asiakkaan tilanteeseen (Mönkkönen 2007, 74-75).

Mahkosen (2015, 161) mukaan pykälien tarkoituksena on suojata asiakasta ja hänen läheisiään, jotta arkaluontoiset henkilötiedot eivät paljastuisi niille, joille ne eivät kuulu. Kuitenkin on tilanteita, joissa virkamiehen on otettava itsenäisesti kantaa siihen miten asiassa toimia. Toimittaessa lainvastaisesti on mahdollista syyllistyä virkavirheeseen ja joutua kantamaan seuraamuksen hallinto-oikeudessa, siviilioikeudessa tai rikosoikeudessa.

Mahkonen pohtii kysymyksiä salassapitosäännösten soveltamiseksi: Ketä suojellaan? Miltä suojellaan? Ja miksi suojellaan. Salassapitosääntely ei Mahkosen mukaan (2015, 161) ole arvo siinänsä, vaan ihmisarvon kunnioittaminen. Salassapitosääntelyllä on välinearvoa siinä, että se mahdollistaa lapsen edun ensisijaisuuden vaalimisen (Mahkonen 2015, 167). Lapsen edun määrittäminen on Mönkkösen (2007, 75) mukaan hyvin subjektiivinen asia ja ammatti-ihmisetkin tarvitsevat välineitä sen arvioimiseen.

4 Aiempia tutkimuksia aiheesta

Päädyttyämme lopulliseen aihevalintaamme, lähdimme tutkimaan Theseus-tietokantaa ja aiemmin aihetta sivuavia opinnäytetöitä. Yllätykseksemme varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyötä oli tutkittu jo paljonkin.

Tutustuimme tarkemmin kahdeksaan eri opinnäytetyöhön. Jokainen löytämämme tutkimus oli kohdistunut johonkin tiettyyn kuntaan tai alueeseen. Suurimmassa osassa opinnäytetöitä oli tehty tutkimusta sekä varhaiskasvatuksen että lastensuojelun näkemyksistä, joissakin oli tutkittu vain toisen toimijan henkilöstöä. Tutkimusmetodeiksi kaikissa töissä oli valittu laadullinen tutkimus ja muodoksi haastattelu. Muutamassa tutkimuksessa oli käytetty osaksi suljettuja kysymyksiä ja kyselylomaketta.

Yhteenvetona kaikille aiheesta tehdyille tutkimuksille, joihin tässä on tutustuttu, voi sanoa kehitysehdotusten ja haasteiden olevan samankaltaisia ympäri Suomen. Riippumatta tutkimuksen kohteena olevasta alueesta tai ammattiryhmästä, tulokset ovat varsin yhteneväisiä.

Avoin tiedonkulku nousi tutkimissamme opinnäytetöissä yhdeksi tärkeimmäksi henkilöstön kokemista kehityskohteista. Koettiin, että säännöllisten palaverien ja yhteydenpidon avulla tullaan tutuiksi ja yhteistyön tekeminen sujuvoituu. Moni perään kuulutti selkeitä malleja yhteistyön tekemiseksi. Myös tieto omasta ja toisten työnkuvasta helpottaisi moniammatillisen yhteistyön tekemistä näiden tutkimusten mukaan.

Uhkana hyvälle yhteistyölle koettiin kiire, henkilökunnan vaihtuvuus sekä henkilöstöpula. Myös laki ja salassapitosäännökset tuntuivat osaltaan aiheuttavan haastetta yhteistyön tekemiselle vastaajien mielestä.

4.1 Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Lapinlahdella

Henna Hyvönen ja Petra Turunen (2015) olivat perehtyneet päivähoidon ja lastensuojelun väliseen yhteistyöhön Lapinlahdella. He selvittivät, millaista yhteistyö päivähoidon ja lastensuojelun välillä on Lapinlahden kunnassa sekä millaisia kokemuksia työntekijöillä yhteistyöstä on. Tutkimuksella haluttiin selvittää, miten yhteistyö sujuu, sekä millaisia haasteita yhteistyöhön liittyy. Tutkimuksessa haastateltiin neljää sosiaalitoimen työntekijää sekä neljää päiväkodin johtajaa ja yhtä erityislastentarhanopettajaa. Haastattelun tulokset analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä.

Tulosten perusteella malli yhteistyön tekemisestä puuttui. Toiveena oli säännölliset palaverit, aiempaa avoimempi tiedonkulku sekä molemminpuolinen yhteydenpito. Toive yhteistyökäytännöistä sopimisesta oli yhteinen. Haasteena koettiin olevan kiire sekä henkilöstöpula.

4.2 Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Kallio-Alppiharju-Pasila

Järviluoto ja Mäkinen (2009) perehtyivät ylemmän asteen opinnäytetyössään päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyöhön Helsingissä Kallio-Alppiharju-Pasila-akselilla. Alueella yhteistyötä oli kehitetty useamman vuoden ajan ja työn tarkoituksena oli selvittää yhteistyön toteutumista ja sujumista. Aineisto kerättiin avoimien kyselylomakkeiden avulla. Vastauksia saatiin yhteensä 18 kappaletta, kaikki päivähoidon puolelta. Lisäksi tehtiin kaksi teemahaastattelua sosiaalipuolen näkökulman mukaan saamiseksi.

Tulosten perusteella yhteistyötä edistäviksi tekijöiksi muodostuivat avoimuus, tuttuus, yhteiset toimintakäytännöt, ammatillisuus ja työyhteisön sisäiset yhteistyötä edistävät toimintakäytännöt. Suurimmiksi haasteiksi tuloksissa ilmenivät salassapitovelvollisuus ja laki, työntekijöiden vaihtuvuus, pelko, ennakkoluulot, yhteisten toimintamallien vieraus ja kiire.

Tutkimuksen mukaan merkittävin kehittämishaaste alueen moniammatillisen yhteistyön toimivuuden parantamisessa on työyhteisön sisäisen perehdyttämisen parantaminen yhtä lailla lastensuojelussa kuin päivähoidossakin. Selkeät perehdyttämisohjeet alueen yhteisiin toimintamalleihin tukevat moniammatillisen yhteistyön onnistumista. Lisäksi tutkimuksessa todettiin tarvittavan tietoa toisen osapuolen työtavoista, yhteistyön sopimuksista ja resursseista. Selkeät, kaikkien tuntemat toimintamallit helpottaisivat toimivan yhteistyön kehittämisessä.

4.3 Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Leppävaaran-Espoonlahden alueella

Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyötä Leppävaaran ja Espoonlahden alueella olivat tutkineet Camilla Riutta, Saara Silvennoinen ja Oona Tulla (2014). Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, millaista yhteistyötä päivähoitoon ja lastensuojelun henkilöstön välillä alueella toteutetaan sekä esiin nousevia kehittämiskohteita.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena haastattelututkimuksena. Tutkimusaineiston hankittiin haastatteleamalla kolmea lastensuojelun johtavaa sosiaalityöntekijää sekä kahden päiväkodin johtajaa ja yhtä erityislastentarhanopettajaa. Aineisto analysoitiin teorialähtöisellä sisälönanalyysillä.

Tutkimuksen mukaan yhteistyö alueella on pääsääntöisesti yhteydenpitoa sähköpostitse ja puhelimitse. Tärkeimmäksi yhteistyömuodoksi koettiin konsultaatiopuhelut osapuolten välillä. Myös päivähoidossa tehtävän ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön merkitys korostui tutkimuksessa. Päivähoidon ja lastensuojelun välisen yhteistyön haasteiksi koettiin muun muassa työntekijöiden vaihtuvuus sekä selkeiden yhteistyörakenteiden puuttuminen. Haasteista huolimatta yhteistyön koettiin toimivan.

4.4 Lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyö Kouvolassa

Tiiu Saari (2010) oli tutkinut Kaakkois-Suomen lastensuojelun kehittämissyksikön toimeksiantosta lastensuojelun henkilöstön näkemyksiä Kouvolassa yhteistyöstä kaupungin päivähoitoon kanssa. Tarkoituksena oli kartoittaa myös päivähoitoon tekemien lastensuojeluilmoitusten oikea-aikaisuutta sekä määrää. Tavoitteena oli samalla selvittää myös sitä, mihin jatkotoimenpiteisiin näiden ilmoitusten tekeminen johtaa.

Tutkimus oli kvalitatiivinen ja toteutettiin ryhmähaastatteluina. Osallistujien määrää ei tutkimuksesta löytynyt, mutta kolme eri aluetta oli mukana, joten vastaajia oli oletettavasti noin kaksikymmentä.

Tutkimuksen mukaan yhteistyön määrä päivähoidon kanssa koettiin vähäiseksi. Myös lastensuojeluilmoituksia koettiin tehtävän vähänlaisesti ja oikea-aikaisuudessa olevan vaihtelua. Tulokset kertoivat päivähoidon tekemien lastensuojeluilmoitusten johtavan yleensä lastensuojelutarpeen selvitykseen ja vain harvoin kiireelliseen sijoitukseen tai huostaanottoon. Kynnys tehdä lastensuojeluilmoitus päivähoidossa saisi olla lastensuojelun henkilöstön mukaan matalampi.

4.5 Lastensuojelun ja päivähoidon välinen yhteistyö Espoossa

Emmi Kyllönen ja Emilia Sassi (2014) ovat tutkineet päivähoidon ja lastensuojelun välistä yhteistyötä Espoossa. Tutkimus on laadullinen ja se on toteutettu sähköpostikyselyllä. Vastauksia oli saatu 24 kappaletta 19 eri yksiköstä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaista yhteistyötä lastensuojelun ja päivähoidon välillä on ja millaisia haasteita ja kehittämistarpeita yhteistyöllä työntekijöiden mukaan on.

Tulosten perusteella yhteistyön määrä ja laatu vaihtelevat yksiköittäin. Yhteistyö koettiin tarpeelliseksi erityisesti silloin, kun päivähoidossa oleva lapsi on lastensuojelun asiakas. Haasteina yhteistyölle nähtiin kiire ja erilaiset epäselvyydet. Työntekijät toivovat avoimuutta, lisää yhteistyötä sekä enemmän tietoa yhteistyökumppanin työnkuvasta.

4.6 Päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyön kehittäminen Nokialla

Piritta Charalambousin ja Marjukka Laurilan (2015) tutkimus toteutettiin Nokian kaupungin toimeksiannosta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa ja kuvata päiväkotien ja lastensuojelun tilannetta sekä tarkastella, mitä vaikutuksia hyvällä yhteistyöllä voitaisiin saavuttaa ja miten yhteistyötä tulisi kehittää. Tavoitteena oli myös kehittää Nokian kaupungin poikkihallinnollista yhteistyötä lastensuojelun ja päiväkotien välillä jo varhaisessa vaiheessa. Opinnäytetyö oli toteutettu laadullisesti sähköisenä kyselylomaketutkimuksena. Kyselylomakkeessa oli sekä avoimia, että monivalintakysymyksiä. Kyselyyn vastasi kymmenen työntekijää päiväkodin eri työtehtävistä.

Tutkimuksessa varhaiskasvatuksen työntekijät kokivat yhteistyön parantamisen lastensuojelun ja päiväkodin välillä tärkeäksi. Parempi yhteistyö auttaisi työssä jaksamisessa ja luottamuksen syntymisessä perheiden ja varhaiskasvatuksen kesken. Tämä estäisi perheiden ongelmien kasvamista. Tiedonkulussa päivähoidon ja lastensuojelun välillä koettiin olevan kehitettävää. Säännölliset tapaamiset ja yhteistyön lisääminen helpottaisivat tilannetta ja parantaisivat yhteistyötä.

4.7 Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Porissa

Vasta julkaistu opinnäytetyö löytyi Porin alueelta. Karita Kojo ja Janita Lehtinen (2016) olivat tutkineet työntekijöiden kokemuksia yhteistyöstä sekä heidän näkemyksiään yhteistyön haasteista ja kehitystarpeista.

Tutkimus oli tehty laadullisena teemahaastatteluna kahtena erillisenä ryhmähaastatteluna. Ryhmistä toinen koostui lastensuojelun ja toinen päivähoidon työntekijöistä. Lastensuojelun työntekijät muodostivat ryhmän, johon kuului yksi sosiaalityöntekijä avohuollon puolelta, yksi sosiaalityöntekijä sijaishuollon puolelta sekä avohuollon johtava sosiaalityöntekijä. Päivähoidon ryhmä koostui kolmesta lastentarhaopettajasta päiväkodin johtajasta.

Tutkimuksen mukaan päivähoiton ja lastensuojelun välinen yhteistyö Porin alueella on kehittynyt vuosien saatossa ja yhteistyöhön oltiin melko tyytyväisiä. Lastensuojelussa toivottiin päivähoiton henkilöstölle rohkeutta huolen puheeksi ottoon vanhempien kanssa sekä yhteydenottoja lastensuojeluun. Päivähoito painotti tiedonkulun tärkeyttä sekä työntekijöiden pysyvyyttä. Konsultointiapua hankalissa ja mietityttävissä tilanteissa kiiteltiin.

4.8 Kartoitus Matinkylä-Olarin päiväkotien ja lastensuojelun yhteistyöstä

Koski (2009) on tehnyt opinnäytetyönsä aiheenaan päiväkotien ja lastensuojelun verkostotyö Olari-Matinkylä alueella. Tutkimustulosten perusteella yhteistyötahot kokivat olevansa toisilleen vieraita ja tästä syystä myös kynnys yhteyden ottamiseen tuntui korkealta. Vastaajat tunsivat myös tarvitsevänsä enemmän yhteisiä kokoontumisia, jotta vastuunjako ja tiedonkulku olisivat toimivampia.

Tutkimus toteutettiin yhdistämällä kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusmetodia. Koski toteutti tutkimuksen kahdella erillisellä kyselyllä. Avoin kysely tehtiin päiväkodin johtajille sekä sosiaalityöntekijöille ja strukturoitu kysely kasvatustuottajille henkilökunnalle.

Tulosten mukaan yhteisiä kokoontumisia kaivattiin lisää sujuvan verkostotyön aikaansaamiseksi. Avoin vuorovaikutus, sujuva viestintä ja yhtenäiset toimintatavat ovat verkostotyökentelyssä tärkeää ja tuttuuden koettiin auttavan yhteistyön sujumisessa.

5 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymyksen rajaamiseen käytettiin paljon aikaa ja pohdintaa. Aihe oli laaja ja kiinnostava ja pohdimme mikä olisi keskeinen kysymys. Halusimme selvittää kokevatko varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun ammattilaiset yhteistyön sujumisen samoin vai onko asiassa alakohtaista vastakkainasettelua. Halusimme myös selvittää kokemuksia aiheesta kysymällä siitä henkilöiltä, jotka toimivat mahdollisimman erilaisissa työtehtävissä kummallakin alalla.

Päädyimme tutkimaan lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön toteutumista haastatteleamalla mahdollisimman kokeneita ammattilaisia eri tehtävistä. Tutkimuskysymyksiksi kiteytyivät: Miten tiedon välittäminen ja yhteistyö toimivat? Hyödynnetäänkö eri toimijoiden ammattitaitoa? Toteutuuko lapsen etu? Lapsen edun näkökulma oli meistä keskeinen, koska sen ensisijainen huomioon ottaminen on lain velvoittamaa, ja lapsen edun toteutuminen on toimivan yhteistyön tavoite.

6 Tutkimusmenetelmä: Teemahaastattelu

Toteutimme laadullisen tutkimuksen. Tutkimusmenetelmänä käytimme teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelutekniikkaa. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä siksi, että yksi haastattelun aspekti, teema-alueet, on kaikille haastatelluille sama. Teemahaastattelusta puuttuu strukturoidulle haastattelulle luonteenomainen kysymysten tarkka muotoilu ja järjestys, mutta se ei ole täysin vapaa, kuten syvähaastattelussa. Teemahaastattelussa edetään tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48.)

Metodologisesti teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista ja heidän asioille antamia merkityksiä. Teemahaastattelussa pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen, ongelman asetteluun tai tehtävän tarkoituksen mukaisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48.) Teemahaastattelussa voi haastattelijan valinnan mukaan edetä tiukasti ennalta laadittujen kysymysten mukaan tai sallia vapaamman etenemisen esiin tulleiden ajatusten mukaan. Teemat kuitenkin ohjaavat haastattelun kulkua (Tuomi & Sarajärvi 2002, 78).

7 Tutkimuksen toteuttaminen

Aihetta voisi tutkia monellakin tavalla, mutta meitä kiinnostivat nimenomaan käytännön kokemukset. Tulimme siihen johtopäätökseen, että muutamilla tarkoin harkituilla haastatteluilla saisimme toivomaamme tietoa, kunhan löytäisimme sopivia kokeneita ammattilaisia haastateltaviksi. Päätimme toteuttaa laadullisen tutkimuksen lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä, menetelmänä puolistrukturoitu teemahaastattelu.

Teemahaastattelussa tarkoitus oli, että haastateltava saa kertoa asetettuun aiheeseen liittyviä näkemyksiään mahdollisimman laajasti. Teimme kuitenkin teemoittain jaotellun kysymysrunгон (ks. Liite 1), jonka avulla oli tarkoitus saada puhe suunnattua toivomaamme aiheeseen. Tarkoituksemme oli olla rajaamatta puhetta liian tiukoilla kysymyksillä ja antaa tilaa pohdiskelulle. Kysymykset toivat haastatteluun struktuuria, mutta haastateltavalle jätettiin vapaus vastata laajasti myös kysymysten ulkopuolelta.

7.1 Haastateltavien valitseminen

Etsimme haastateltavaksi kahdeksan eri ammattia edustavaa henkilöä lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen aloilta niin, että neljä haastateltavista työskentelee eri tehtävissä lastensuojelussa ja neljä varhaiskasvatuksen puolella. Tuttavapiiristämme löytyi muutama kontakti, lisäksi vinkkien perusteella saimme yhteyden muihin. Valintamme perustui henkilön työtehtävään ja asemaan organisaatiossaan. Pyrimme valitsemaan henkilöitä, joilla on riittävä pätevyys sekä pitkä kokemus alallaan, jotta haastateltavalla olisi sanottavaa ja näkemystä aiheeseemme.

Etsimme haastateltavia Etelä-Suomen alueelta, jotta henkilökohtaisten haastattelujen tekeminen olisi meille käytännössä mahdollista. Haastateltavat löytyivät eri kokoisista kunnista Keski-Uudeltamaalta, Länsi-Uudeltamaalta sekä Kanta-Hämeestä. Tutkimuksemme ei keskittynyt mihinkään tiettyyn alueeseen, vaan haastateltavat valittiin työtehtävänsä ja -kokemuksensa perusteella. Haastateltavista kaksi oli saman työnantajan palveluksessa, mutta hyvin erilaisissa tehtävissä. Arvioimme, ettei sillä ollut vaikutusta tutkimustuloksiin. Muuten haastateltavat eivät tunteneet toisiaan. Perusteena haastateltavien valinnalle oli erilaiset työtehtävät näillä kahdella alalla, jolloin jokainen haastateltava vastasi kysymyksiimme omasta ammatillisesta näkökulmastaan ja kokemuksensa perusteella.

Lähestyimme haastateltavia puhelimitse sekä sähköpostitse. Kerroimme tekevämme opinnäytetyötä, esittelimme haastattelun aiheen, sekä kysyimme onko henkilöllä asiasta kokemuksia. Pari haastateltavaehdokasta kieltäytyi haastattelusta perusteenaan kokemuksen puute lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä, mutta saimme ehdotuksia toisista henkilöistä, joihin voi ottaa yhteyttä. Tällä kyselymenetelmällä löysimme haastateltavaksemme neljä ammattilaista varhaiskasvatuksesta ja neljä lastensuojelun puolelta.

Varhaiskasvatus:

Varhaiskasvatusyksikön johtaja

Lastentarhanopettaja

Lastenhoitaja

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO)

Lastensuojelu:

Lastenkodin johtaja

Avohuollon perhetyöntekijä

Sijaishuollon sosiaalityöntekijä

Lastenkodin ohjaaja

Haastateltavien valitsemisessa pidimme tärkeänä, että saamme haastatella ammattilaisia tasapuolisesti kummaltakin alalta. Tavoitteenamme oli myös, että saamme näkemyksen sekä henkilöiltä jotka ovat päivittäin tekemisissä lasten arjen kanssa, että niiltä, jotka ovat tekevässä päätöksissä. Koska tutkimme yhteistyötä, meistä oli merkittävää saada vastauksia eri näkökulmista. Meitä kiinnosti tietää miten kukin kokee lapsen edun toteutuvan.

Haastateltavina oli kummankin sukupuolen edustajia ja ikähaitari oli laaja. Yhdellä haastateltavista oli työkokemusta nykyisessä tehtävässään kolme vuotta, muiden työkokemus asettui n. 8-40 vuoden väliin.

7.2 Haastattelut

Toteutimme kaikki haastattelut helmikuun 2017 alussa kahden viikon aikana. Haastattelut tehtiin haastateltavien työpaikalla tai kotona, haastateltavien toiveen mukaan. Haastatteluihin varattiin aikaa keskimäärin tunnin verran.

Haastattelun aluksi esittelimme itsemme ja kerroimme tutkimuksestamme, sekä haastattelun toteuttamistavasta. Kerroimme, että tarkoitus on puhua vapaasti tietyistä teemoista, mutta tulemme esittämään aiheesta suuntaa-antavia kysymyksiä. Kerroimme, että haastateltava voi vastata laajasti ja kysymyksen ulkopuoleltakin silloin kun hänellä on siitä puhuttavaa, ja toisaalta hänellä on mahdollisuus olla vastaamatta, jos kysymys ei kosketa häntä. Pyysimme haastateltavaa vastaamaan omasta näkökulmastaan.

Haastattelun aluksi pyysimme lupaa nauhoittaa haastattelun. Nauhoituksen tarkoitus oli olla muistin ja muistiinpanojemme tukena materiaalin analysoinnissa jälkikäteen. Kerroimme, että nauhoitukset tuhoetaan opinnäytetyön valmistuttua. Kaikki haastateltavat suostuivat nauhoitukseen. Lisäksi teimme haastattelujen aikana kirjallisia muistiinpanoja.

Keskustelimme tutkimuseettisistä puolesta haastateltavien kanssa: Kerroimme, että valmiissa työssä eivät näy haastateltavan nimi, paikkakunta tai muut yksilölliset henkilötiedot. Kerroimme, että käytämme tutkimuksessamme pelkästään haastateltavan työnimikettä ja aluetta, jolla tämä toimii.

Aloitimme jokaisen haastattelun kysymällä tarkempia taustatietoja: koulutustaustaa, ammatinimikettä, työympäristöä, työkokemusta ja sitä työskenteleekö haastateltava koulutustaan vastaavassa työtehtävässä. Jokainen haastateltava oli tehtävänsä pätevä. Muita tietoja käytämme omaan pohdintaamme ja ymmärtääksemme haastateltavan näkökulmaa teemoihin. Tässä tutkimuksessa emme kuitenkaan erittele haastateltujen koulutus- ja työkokemustietoja. Keskitymme siihen, mitä haastateltava kertoo kokemuksistaan ja näkemyksistään tutkimusaiheestamme.

Haastatteluissa pyrimme keskustelemaan ja vapaaseen ilmapiiriin. Noudatimme Robson & McCartan:in ohjeita (2016, 287) haastattelutekniikasta: Pyrimme kuuntelemaan enemmän kuin puhumaan, esittämään suoria ja selviä kysymyksiä, olemaan johdattelematta haastateltavia tietynlaiseen vastaukseen sekä pitämään tunnelman innostuneena ja kiinnostuneena.

Haastattelut toteutettiin samalla tavalla jokaisen kanssa. Esittelimme teeman, josta puhutaan, ja sen jälkeen kävimme järjestyksessä läpi kysymyksiämme. Jenni esitti haastateltavalle kysymyksiä, ja Virpi kirjoitti muistinpanoja ja huolehti nauhoituksesta. Kysyimme tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä ja keskustelu oli vapaata. Huolehdimme, että kaikkiin kysymyksiimme tuli vastaus, mutta haastateltava sai puhua teeman aiheesta niin laajasti kuin halusi. Kysymyksenasettelu ja haastateltavan vastaus eivät aina täysin kohdanneet. Joihinkin kysymyksiin haastateltavat vastasivat, ettei heillä ole aiheesta kokemusta. Pääosin kysymyksemme vaikuttivat olevan asian ytimessä ja saimme palautetta, että kysymyksemme olivat ajatuksia heittäviä. Saimme teemoista laajoja vastauksia.

Ensimmäinen haastattelu oli samalla testihaastattelu. Kerroimme haastateltavalle, että hän voi tarvittaessa ehdottaa täydennystä kysymyksiimme, kertoa jos joku asia on epärelevantti, tai muuten ehdottaa muutoksia haastattelurunkoon. Ensimmäinen haastateltavamme kommentoi jälkikäteen olleensa tyytyväinen haastatteluun, ja koki teemojen tulleen käsitellyiksi riittävän laaja-alaisesti. Toteutimme seuraavat haastattelut samalla kaavalla.

Sosiaalityöntekijän haastattelutilanteessa paikalla samassa huoneessa oli myös hänen kollegansa. Kollega osallistui haastatteluun kommentoimalla joihinkin teemoihin niin, että lopullinen vastaus oli kahden sosiaalityöntekijän yhteiseksi muodostunut näkemys. Tämä ei mielestämme muuttanut haastattelun perusajatusta, vaan vastaukset tulivat punnittua keskustellen. Muissa haastattelutilanteissa paikalla oli vain kyseinen haastateltava.

7.3 Analysointi

Analysoimme haastattelumateriaalin laadullisella sisällön analyysillä. Sisällön analyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Sisällön analyysin avulla pyritään muodostamaan tulkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa, jonka avulla kerätty aineisto saadaan järjestyseen johtopäätösten tekoa varten (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103).

Keräsimme haastatteluaineistosta vastaukset kysymyksiimme (ks. Liite 1) ja taulukoimme ne. Jaottelimme haastateltavat taulukkoon niin, että pystyimme vertaamaan lastensuojelun ammattilaisten vastauksia varhaiskasvatuksen ammattilaisten vastauksiin. Laajasta materiaalista

poimimme vastaukset meitä kiinnostaviin kysymyksiin. Haastattelumateriaalia oli nauhoitettuna paljon, mutta keskityimme siihen, että löysimme vastaukset kysymyksiimme. Jos henkilö ei ollut vastannut suoraan kysymykseemme, poimimme vastauksesta olennaisen ajatuksen aiheesta, jos se oli löydettävissä.

Taulukon avulla käsitelimme kysymykset vastaus kerrallaan. Pyrimme löytämään yhteisiä linjoja, tai huomaamaan mikäli vastauksissa oli nähtävissä ristiriitaa. Vertailimme vastauksia sekä varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä, että myös haastateltujen työtehtävien välillä. Aineiston luokittelu on olennainen osa analyysia. Se luo kehyksen, jonka varassa haastateluaineistoa voidaan tulkita, yksinkertaistaa ja tiivistää. Luokittelu on välttämätöntä, jos halutaan vertailla aineiston eri osia toisiinsa (Hirsjärvi & Hurme 2001, 147). Pyrimme löytämään vastauksissa esiin nousevia teemoja ja muodostimme sen perusteella käsityksemme kokonaisuuksista. Sisällön analyysillä pyritään järjestämään aineisto tiiviiseen muotoon niin, että hajanaisesta aineistosta luodaan mielekästä, selkeää ja yhtenäistä informaatiota. Aineiston laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 108).

Analyysitaulukkoa emme tuoneet tähän työhön, koska haastateltavat olisivat voineet tulla tunnistetuiksi vastaustensa perusteella. Käytimme taulukkoa työkaluna, jonka avulla saimme tulokset muodostettua. Keskustelimme ja analysoimme, ja jouduimme tekemään valintoja mitkä pitkissä vastauksissa tulleet asiat nostamme esille. Kirjoitimme taulukkoa apuna käyttäen haastattelun tulokset auki kysymyksittäin. Tässä vaiheessa teimme valintoja sen suhteen keiden vastauksia ja kommentteja milloinkin nostimme esiin. Teemahaastatteluissa tyypillisesti tutkija pyrkii tavoittamaan haastatteluvastauksen olennaisen sisällön. Näin muistiin merkitty tieto on läpäissyt jo kirjoittajan seulan, eli kirjoittaja valitsee mitä tallentaa tai jättää pois. Tutkijan on pääteltävä milloin haastateltava puhuu tarkasteltavana olevasta teemasta ja joutuu tekemään tulkintoja (Hirsjärvi & Hurme 2001, 142).

8 Haastattelutulokset

Haastattelut muodostuivat sarjasta kysymyksiä (ks. Liite 1), jotka oli luokiteltu teemoittain. Kirjoitamme tässä haastattelun tulokset luokiteltuna kysymyksittäin, koska tuloksia on helpompi ymmärtää esitetyn kysymyksen avulla. Aineistoa tarkastellessamme löysimme vastauksista yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Näitä havaintojamme kirjoitimme tuloksiin.

8.1 Ensimmäinen teema: Tiedonkulku ja yhteistyö

Ensimmäinen haastatteluteema oli varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välinen yhteistyö ja tiedon kulku. Tavoitteenamme oli kysymyksen selvittää haastateltavan kokemuksia siitä, mi-

ten yhteistyö on hänen näkökulmastaan sujunut ja mitkä asiat sujuvuuteen ovat hänen mielestään vaikuttaneet. Halusimme erityisesti tietää siirtykö lasta koskeva tieto häntä hoitaville tahoille ja miten haastateltavan näkökulmasta tiedon siirtyminen tai siirtymättömyys vaikuttavat lapsen edun toteutumiseen.

8.1.1 Tieto lapsen lastensuojelun asiakkuudesta

Lastensuojelun ammattilaiset kertoivat, että heidän mielestään varhaiskasvatuksessa on aina tieto lapsen lastensuojeluasiakkuudesta, tai asia vähintäänkin tulee verkostoissa ilmi. Kolmen neljästä varhaiskasvatuksen ammattilaisesta kuitenkin kertoi, ettei heillä välttämättä ole tätä tietoa. Avohuollon perhetyöntekijä vastasi myös, ettei tieto välttämättä mene varhaiskasvatukseen. Näissä vastauksissa vaikutti olevan eroa sen mukaan, puhuttiinko sijaishuollossa olevasta LS-lapsesta vai perheessään asuvasta lapsesta, joka on lastensuojelun avohuollon asiakkaana.

8.1.2 Tieto lapsen asuinpaikasta tai sen muutoksesta

Lapsen koti- tai sijoituspaikan muuttuessa tiedon pitäisi siirtyä lasta hoitaville tahoille. Johtavassa asemassa olevat työntekijät (lastenkodin johtaja, sosiaalityöntekijä ja varhaiskasvatuspäällikkö) vastasivat, että tieto siirtyy aina. Lastenhoitaja ja perhetyöntekijä olivat kokeneet, että tieto ei välttämättä tule varhaiskasvatukseen, tai tiedon siirrossa on vaihtelua tapauskohtaisesti. Lastentarhanopettaja oli kokenut, että lapsen osoite ja käsitys lapsen tilanteesta siirtyvät varhaiskasvatuksellekin.

8.1.3 Oleellisen tiedon välittäminen lapsen edun kannalta

Haastateltavien mielestä varhaiskasvatukselle on lapsen edun kannalta oleellista kertoa lapsen erityistarpeista, vahvuuksista ja haasteista. Kaikki haastateltavat korostivat, että lapsen arkeen ja sen sujumiseen liittyvät käytännön asiat ovat oleellisia, kuten lapsen tärkeät ihmiset ja toimijat arjessa. Sosiaalityöntekijä painotti tapauskohtaisuutta ja varovaisuutta lapsen tietojen jakamisessa. Varhaiskasvatuspäällikkö oli sitä mieltä, että se missä laajuudessa lapsen asioista kerrotaan riippuu perheen toiveesta. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja kaipasi tietoa sijoituksen kestosta ja taustasta. Lapsen arkea hoitavat työntekijät toivat esiin, että oleellista olisi tietää pääkohdat lapsen taustoista, mutta ei yksityiskohtia. Tämä olisi heistä tärkeää lapsen tukemiseksi parhaalla mahdollisella tavalla.

8.1.4 Lastensuojeluasiakkuuden vaikutus lapsen hoitoon

Lastenkodinjohtaja oli kokenut, että tieto lapsen lastensuojeluasiakkuudesta vaikuttaa lapsen hoitoon varhaiskasvatuksessa niin, että lasta kohtaan tunnetaan liiallista uteliaisuutta ja lasta saatetaan jopa ”ylihoitaa”. Lastenkodin ohjaaja kertoi että lastensuojelulapsella olevan usein

negatiivinen leima. Tämä saattaa aiheuttaa joko lapsen yliymmärtämistä niin, ettei tälle pidetä samoja sääntöjä ja seurauksia kuin muille lapsille, ”-Ei vaadita samaa kuin normaaleilta lapsilta”, tai sitten lapsi nähdään häirikkönä ryhmässä. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset näkivät asian toiselta kannalta: Kaikki sanoivat, että tieto LS-asiakkuudesta vaikuttaa hoitoon, mutta positiivisesti ymmärryksenä lapsen käytökseen. He kertoivat voivansa ottaa paremmin lapsen erityistarpeet huomioon ja miettiä hoidon yksityiskohtia tarkemmin.

-”Jos sä tiedät jotain vähän sen lapsen taustasta, niin ehkä se, niinku sä ymmärrät sitä lasta jossain uudessa, se onkin se tilanne mikä on sille lapselle uus, se ei oo koskaan kokenut sitä. Esimerkiks juhlitaan syntymäpäiviä ja meil on juhlat. Me ihmetellään miks toi yks lapsi istuu tuol pöydän alla. Hei se ei oo koskaan kokenut sitä. Tää on sen elämän ensimmäinen kerta. Sitä että sen käsitys juhlista on jotain ihan muuta. Et ottaa sitä lasta siinä tilanteessa ihan eri lailla huomioon.”

Päiväkodissa työskentelevä lastenhoitaja.

Sosiaalityöntekijä sanoi, ettei tieto LS-asiakkuudesta saisi vaikuttaa lapsen hoitoon varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuspäällikkö puolestaan näki asian siltä kannalta, että hoitoon vaikuttaa jos tätä tietoa ei ole. Avohuollon perhetyöntekijä on kokenut tiedon vaikuttavan positiivisesti lapsesta huolehtimiseen. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja korosti tiedon tärkeyttä käytännön asioissa, esimerkiksi kenelle lapsen voi luovuttaa ja ketkä kaikki lapsen asioita hoitavat.

8.1.5 Varhaiskasvatuksen tarjoama tieto lapsesta

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että varhaiskasvatuksen tulee kertoa lastensuojelulle lapsen arkeen liittyvistä asioista: Kuinka lapsi pärjää ryhmässä, miten hän toimii verrattuna muihin, kuinka hän edistyy ja kehittyy ja mikä on lapsen yleisvointi arjessa. ”Sama tieto mitä vanhemmillekin annettaisiin”, vastasi lastenkodin johtaja. Varhaiskasvatuspäällikkö koki, että verkostotyöskentelyssä kaikki tieto siirtyy avoimesti.

8.1.6 Lainsäädännön vaikutukset tiedon siirtymiseen

Lainsäädäntö vaikuttaa tiedon siirtymiseen kaikkien haastateltujen mielestä. Varhaiskasvatuksen puolella koetaan hankaluutta, kun tietoa ei saa salassapitosäännösten takia. Myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja koki salassapitosäännösten aiheuttavan epäselvyyttä tiedon siirrossa. Lastensuojelun ammattilaiset kertoivat sosiaalityöntekijän päättävän viime kädessä

kaikesta ja lain mukaan vanhemmillakin on paljon valtaa. Tämä vaikuttaa ja saattaa hanka-
loittaa tiedon siirtymistä. Sosiaalityöntekijä korosti varovaisuuden tärkeyttä lainsäädännön ja
tiedonsiirron suhteen: -”Siinä on oma pää pölkylä”.

8.1.7 Käytännöt tiedon siirrossa

Tiedon siirron käytännöissä kerrottiin olevan suurta vaihtelua. Lastenkodin johtaja sanoi, että
”riippuu henkilöstä ja henkilön omasta arviosta mitä tietoja luovuttaa. Jokainen tulkitsee la-
kia omasta näkökulmastaan. Vanhemmat tai sosiaalityöntekijä voivat estää.”. Puolet haasta-
telluista kertoi tiedonkulun toimivuuden riippuvan henkilöistä ja tilanteesta, eikä siinä ole
selkeitä käytäntöjä. Kolme haastateltava kertoi, että joissain kunnissa on selkeät ohjeet ja
systeemit tiedon siirtoon. Esimerkiksi lastentarhanopettaja kertoi että tiedonsiirtomalleja on
olemassa ja hänen on mahdollista pulmatilanteissa konsultoida esimiehiä. Varhaiskasvatuksen
erityisopettaja painotti, että kerrottava on se, mikä on lapsen edun mukaista.

8.1.8 Tilanteen ja henkilöiden vaikutukset yhteistyön toteutumiseen

Henkilöt ja henkilökemiat vaikuttavat yhteistyön sujumiseen varhaiskasvatuksen ja lastensuo-
jelun välillä. Viisi haastateltavista toi tätä vahvasti esiin haastattelussa. -”Henkilökemiat vai-
kuttavat vahvasti, vaikei saisi”, kertoi sosiaalityöntekijä. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja
kertoi, että yhteistyö riippuu henkilöistä ja kunnista. -”Ei mennä lapsen etu edellä vaan re-
sursien mukaan. Kiire! Yhteistyö on hankalaa, jos lastensuojelussa on paljon eri työntekijöitä
lapsen ympärillä”.

Ammattilaisten keskinäinen tuttuus helpottaa yhteistyötä, painotti kolme haastateltavista. ”-
Yhteistyö toimii, kun toimijat tuntevat toisensa”, sanoi varhaiskasvatuspäällikkö. Yhteistyön
toimivuuteen eri tilanteissa saattaa vaikuttaa esimerkiksi se, että kaikki varhaiskasvatuksen
käytännöt eivät sellaisenaan toimi lastensuojelulapsen kohdalla, totesi lastenkodin johtaja ja
painotti, että lapsen etu on keskiössä.

8.1.9 Olennainen hyvän yhteistyön toteutumiseksi

Kaikilla haastateltavilla oli selkeä ja yhtenäinen kuva siitä miten hyvä yhteistyö rakentuu: Yh-
teistyön tulisi perustua avoimuudelle, rehellisyydelle ja luottamukselle osapuolten kesken.
Käytännössä hyvä yhteistyö toteutuisi säännöllisissä moniammatillisissa verkostoissa, joissa
asiat otettaisiin puheeksi rohkeasti ja pelkäämättä toisen ”varpaille astumista”. Toimijoiden
keskinäistä tuttuutta korosti useampi haastateltu. Keskusteluille pitäisi olla aikaa.

Tietoa tulisi ottaa vastaan puolin ja toisin, samanvertaisuutta painottaen. Lastenkodin oh-
jaaja sanoi, että lapsen on oltava keskiössä ja aikuisten oltava aidosti kiinnostuneita lapsen

edusta. Dialoginen ja luottamuksellinen työskentely moniammatillisissa verkostoissa oli kaikkien haastateltujen mielestä paras tapa tehdä yhteistyötä lapsen eduksi.

8.2 Toinen teema: Ammattitaidon hyödyntäminen

Toinen haastatteluteema oli ammattitaidon hyödyntäminen lapsen eduksi. Tavoitteenamme oli selvittää haastateltavan kokemuksia siitä, miten hän kokee ammattitaidon jakamisen eri alojen välillä. Kysyimme mielipiteitä siitä, mitä tietoa omalta alalta voisi antaa toiselle, ja mitä tietoa toinen ala puolestaan voisi tarjota itselle. Olimme myös kiinnostuneita siitä, esittääkö ”varpaille astumisen” pelko ammattirajojen ylittämistä. Erityisesti halusimme tietää miten eri ammattiryhmissä ja eri koulutustaustoilla koetaan lapsen edun määrittäminen.

8.2.1 Varhaiskasvatuksen antama tuki lastensuojelulapselle

Vastauksissa varhaiskasvatuspäällikkö ja sosiaalityöntekijä alleviivasivat, että varhaiskasvatus jo itsessään on lastensuojelun tukitoimi. Vastajaat korostivat yksimielisesti päivähoidon tuoman normaaliuden merkitystä, arjen säännöllisyyttä ja päivärytmin struktuuria. Lastenhoitaja toi lisäksi esille tunteiden käsittelyä, epäonnistumisten hyväksymistä ja sosiaalisten suhteiden tärkeyttä. Lastentarhanopettaja sanoi, että arjessa hoidetaan tilanteen vaatiessa ”hyvin praktisia juttuja”. Tämä voi olla esimerkiksi vaatehuollossa auttamista silloin, kun kyseessä on perhe, joka tarvitsee erityistä tukea.

8.2.2 Lastensuojelun osaamisen jakaminen varhaiskasvatukselle

Lastensuojelun ammattilaiset korostivat erityisosaamisen tärkeyttä ja sen tiedon siirtämistä varhaiskasvatukselle seuraavissa aiheissa: Ymmärrys lapsen erityistarpeista, tietoa psyykkisistä ongelmista, traumaosaamista, kiintymyssuhdetietoa ja tietoa siitä mitä se kyseisen lapsen kohdalla tarkoittaa. Sosiaalityöntekijä näki, että lastensuojelupuolelta voisi tarjota koulutusta varhaiskasvatuksen henkilökunnalle lastensuojeluasioissa. Hänen arvionsa mukaan tiedon lisääminen madaltaisi muuria varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä. Perhetyöntekijä koki, että lastensuojelu on linkki eri tahojen välillä ja lapsen paras on keskiössä.

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset toivoivat lastensuojelulta tietoa siitä mitä lapsen elämässä on menossa. Suurista muutoksista olisi informoitava varhaiskasvatukselle. Lastentarhanopettaja ja varhaiskasvatuspäällikkö toivoivat saavansa tietoa lapsen mahdollisista ongelmista ja diagnooseista. Lastenhoitaja lisäsi toiveen lapsen taustoista ja vahvuuksista. Lastentarhanopettaja toivoi vuoropuhelun lisääntymistä varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä.

8.2.3 Ammattitaidon ja osaamisen jakaminen

Viisi kahdeksasta vastaajasta oli kokenut, että ammattitaidon ja osaamisen jakaminen toimivat. Vastauksissa painotettiin verkostotyön ja monialaisten työryhmien merkitystä. Lastentarhanopettaja toivoi, että vaikeistakin asioista voidaan puhua arkisesti ja hyssyttelemättä.

Kaksi haastatelluista koki, että ammattitaidon ja osaamisen jakaminen toimii vaihtelevasti. Vaihtelevuuteen vaikutti esimerkiksi työpaikan sisäinen toimintakulttuuri. Ammatillisesta tiedon jakamisesta sanottiin, ettei se saa olla ”lavertelua”. Vaikka useimmat haastatellut tunsivat tietyn ammatillisen reviirin, he totesivat, ettei varpaille astumista tule pelätä, koska lapsen etu on keskiössä. Varhaiskasvatuspäällikön mukaan verkostotyö on helppoa silloin, kun toimijat tuntevat toisensa ja työskentelevät säännöllisesti yhdessä. Tämä toimii lapsen eduksi.

8.2.4 Lapsen edun määrittäminen

Lapsen etu vaikutti vastausten perusteella olevan vaikeasti määriteltävissä, vaikka kaikki pitivät sitä keskeisenä. Haastateltavat ammattikunnasta riippumatta kertoivat lapsen edun määrittämisen olevan käytännössä kuitenkin usein tilannesidonnaista ja näkökulmakysymys. Suoria lainauksia vastauksista:

-”Henkilökohtainen arvomaailma vaikuttaa.”

-”Käsiala näkyy.”

-”Eri tavoin, tapauskohtaista.”

-”Eri näkemyksiä ja variaatioita”

-”Lapsen edusta voidaan olla hyvin eri mieltä.”

-”Kyse ei ole vastakkainasettelusta, vaan tarkastelukulma on erilainen”.

Sosiaalityöntekijäkin kertoi, ettei lapsen edun määrittäminen välttämättä ole yhteneväistä. Hän toi esiin, että sosiaalityöntekijällä on paras kokonaiskuva lapsen ja perheen tilanteesta, kun muilla toimijoilla on tiedoista vain osasia. Kolme haastatelluista painotti keskustelun merkitystä ja sitä, että yhteinen linja löytyy dialogisessa työskentelyssä. -”Aito kiinnostus lapsen asioista aikaansaa parhaan keskusteluyhteyden”, summasi lastenkodin ohjaaja.

8.3 Kolmas teema: Lait, rakenteet ja lapsen etu

Kolmas haastatteluteema oli lait, rakenteet ja lapsen etu. Halusimme tutkia haastateltujen kokemuksia siitä, miten he kokevat erilaisten rakenteiden ja säädösten vaikuttavan työhönsä. Kysyimme myös sitä, näkevätkö he lakien toimivan lapsen eduksi vai lapsen etua vastaan. Rakenteet ja salassapitosäännökset vaikuttavat myös siihen mitkä tiedot lapsesta siirtyvät kellekin toimijalle. Halusimme selvittää minkälaisia kokemuksia haastateltavilla on tiedonsiirron toimivuudesta ja rakenteiden vaikutuksesta siihen.

8.3.1 Lain ja salassapitosäännösten vaikutus yhteistyöhön

Jokaisen haastateltavan kanta oli, että laki ja salassapitosäännökset vaikuttavat yhteistyön toimivuuteen. Lastenkodin johtaja kuvasi lakien olevan ”ikuinen viidakko”, koska lastensuojelulapsen asioihin vaikuttaa moni eri laki. ”Lait ovat pirstaleisia, eivätkä ne ole synkassa keskenään”, hän kuvasi. Lait tekevät työn tekemisen kankeaksi, kertoi pari haastateltavaa.

Salassapitosäännöksistä varhaiskasvatuksen erityisopettaja sanoi, että ”on paljon epätietoisuutta ja epäselvyyttä siitä, kelle kertoa ja mitä.”. Lastenhoitaja sanoi, että lait ja salassapitosäännökset vaikuttavat siihen kuka voi olla läsnä missäkin. Lait aiheuttavat hänen mukaansa myös tiedon panttaamista. Lasten kodin ohjaaja sanoi, että laki painottaa lapsen vanhempien osallisuutta.

8.3.2 Lain ja salassapitosäännösten negatiiviset vaikutukset lapsen etuun

Kuusi haastatelluista oli sitä mieltä, että lapsen etu voi kärsiä lain ja salassapitosäännösten takia. Näin oli, jos esimerkiksi lasta koskevia tutkimustuloksia ei luovuteta eteenpäin. Lastenhoitaja sanoi edun kärsivän, mikäli ”olennaisia ei kerrota ja opitaan kantapään kautta”. Lastenkodin ohjaaja koki lapsen edun kärsivän lain vuoksi, jos tämä joutuu elämään epävarmuudessa tulevaisuudestaan. Hän näki lain vaikutuksia myös lapsen arjessa konkreettisissa asioissa. Lastentarhanopettaja sanoi, että olennaista on miten lakia tulkitaan. Sosiaalityöntekijä ja varhaiskasvatuspäällikkö sitä vastoin olivat molemmat sitä mieltä, että lapsen etu ei voi kärsiä lain takia.

8.3.3 Lakien ja salassapitosäännösten suojaava vaikutus

Kaikki haastatellut olivat sitä mieltä, että lait ja salassapitosäännökset kuitenkin suojaavat lasta. ”Epäolennainen tieto jää levittämättä”, sanoi lastenkodin ohjaaja. ”Lait on kai tehty suojaamaan lasta”, arvioi varhaiskasvatuspäällikkö. ”Hyvä että ollaan tarkkana”, totesi lastenhoitaja.

8.3.4 Lasta koskevien tutkimustulosten ja havaintojen siirtyminen

Haastateltavat kertoivat erilaisia kokemuksia havaintojen ja tutkimustulosten siirtymisestä lapsen mukana häntä hoitaville ammattilaisille. Lastenkodin johtajan kokemuksen mukaan tiedot kulkevat aika hyvin, mutta asia riippuu kunnasta, sosiaalityöntekijästä, huoltajasta jne. ”Kyllä kulkevat, mutta aikaa saattaa kulua kohtuuttoman kauan”, vastasi sosiaalityöntekijä. Perhetyöntekijän, lastenhoitajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kokeman mukaan tiedot eivät kulje, koska huoltajat saattavat estää tiedon siirtymisen.

Lastentarhanopettaja kuvasi, että vanhemmat saattavat salata tietoja ensin, mutta luottamuksen synnyttyä asiat tulevat kerrotuksi. Hän suositteli, että keskustellaan samalla tasolla vanhempien kanssa. Perheen suuntaan ei saa olla ”raatia”, vaan ammatilliset keskustelut käydään työryhmissä ja arjessa vanhemmat kohtaa tuttu työntekijä. ”Harva vanhempi kieltäytyy avusta, kun sitä tarjotaan. Otetaan arkisesti puheeksi vaikeitakin asioita”.

8.3.5 Tarpeellisten tietojen siirtyminen

Kysyimme, saavatko lasta hoitavat tahot tarpeelliset tiedot. ”Kyllä saavat, ja sosiaalityöntekijä vastaa siitä viime kädessä”, vastasi lastenkodin johtaja ja sosiaalityöntekijä oli vastauksessaan samaa mieltä siitä, että tarpeelliset tiedot annetaan. Varhaiskasvatuspäällikkö kertoi, että tiedonsiirtopalaverissa tarvittava tieto siirtyy. Lastenhoitajakin oli kokenut tiedon siirtävän ja kertoi tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettajan selvittävän lisätietoja.

Varhaiskasvatus ei saa kaikkea tarvitsemaansa tietoa, sanoi varhaiskasvatuksen erityisopettaja. ”Eletään omien havaintojen varassa”. Lastentarhanopettaja sanoi vaakakupeissa olevan ”onko tärkeämpää salata ja olla auttamatta, vai auttaa ja ehkä paljastaa jotakin”. Tiedon kulku riippuu yhteistyön sujuvuudesta, kertoi perhetyöntekijä. Aikuisten väliset kommunikatio-ongelmat on selvitettävä, koska lapsen etu on keskiössä, linjasi lastenkodin ohjaaja.

8.3.6 Vanhempien vaikutus tietojen siirtymiseen

Kaikki haastateltavista kertoivat, että lapsen vanhemmat voivat vaikeuttaa lapsen tietojen siirtymistä. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja arveli syyksi luottamuspulan. Yleensä tiedot siirtyvät, kun tilanne rauhoittuu, kuvaili lastenkodin johtaja. Varhaiskasvatuspäällikkökin oli kokenut, että tieto ei siirry, mikäli vanhemmat kieltävät, mutta luottamuksen synnyttyä tiedonsaanti helpottuu. ”Paljon muuttavat perheet saattavat välttyä tiedon siirtymiseltä”, hän kertoi.

Sosiaalityöntekijä myönsi vanhempien vaikuttavan tietojen siirtymiseen. ”Tarvittaessa sosiaalityöntekijä voi päättää tiedonsiirrosta itse.”, hän kertoi. Myös lastentarhanopettaja sanoi, että vanhemmat eivät pysty estämään tiedonsiirtoa, koska velvoittavuus on suurempi. Yhteistyössä on oltava hienovarainen, sanoi lastentarhanopettaja. Lastenkodin ohjaaja sanoi, että lastensuojelun tehtävänä onkin yhteistyön kehittäminen perheen kanssa.

8.4 Neljäs teema: Kehitysehdotukset

Neljännessä haastatteluteemassa kysyimme haastateltavilta minkä asioiden heidän mielestään pitäisi muuttua nykytilanteesta. Kysyimme heiltä myös ajatuksia siitä, miten asioiden oikeastaan pitäisi olla.

8.4.1 Käytännöt ja säädökset, joiden pitäisi muuttua

Varhaiskasvatuksessa työskentelevät sanoivat, että toteutuneesta lastensuojelun asiakkuudesta olisi hyvä saada tietoa, riippumatta vanhempien tahdosta. He kertoivat, että usein he eivät saa tätä tietoa lastensuojelulta. Haastatteluissa tuli ilmi, että ammattilaiset olivat tehneet lastensuojeluilmoituksia, mutta heille oli jäänyt epäselväksi asian eteneminen. Yksi haastateltavista kertoi saaneensa hyvää palautetta varhaisesta puuttumisesta ja LS-ilmoituksen tekemisestä. Varhaiskasvatuksesta pitäisi tehdä rohkeasti lastensuojeluilmoituksia tai pyyntöjä palvelutarpeen arvioimiseksi aina kun huoli herää, painottivat erityisesti sosiaalityöntekijä ja perhetyöntekijä. Lastensuojelulakikin edellyttää reagointia huolen herätessä.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja arvioi, että työntekijöiden tulisi tuntea sosiaalihuoltolaki hyvin voidakseen toimia lain vaatimalla tavalla. Lastentarhanopettajan mielestä nykyään ryhmäkoot ovat liian isoja. Lastentarhanopettajien ammatillinen osaaminen on hänen mielestään kaventunut ja osaajista on pula. ”Sensitiivisyys ja jatkuva opiskelu on tärkeää” hän sanoi. Lastentarhanopettaja korosti laaja-alaisen osaamisen merkitystä ja hän oli sitä mieltä, että ”Nykyään päiväkodeissa mennään liikaa pedagogiikka edellä”.

8.4.2 Hyvän yhteistyön edellytyksiä

Kaikki haastatellut pitivät yhteistyötä, avoimuutta ja säännöllisiä verkostopalavereita parhaana tapana työskennellä lapsen eduksi. Saman pöydän ääreen istuminen ja säännölliset kokoontumiset edistävät yhteistyön tekemistä, sanoi jokainen haastateltu hieman eri sanoin. Avoimuuden merkitystä korostettiin.

Haastatteluissa nousi esiin työntekijöiden asenteen merkitys yhteistyössä: Keskustelun sävyn pitäisi pysyä ratkaisukeskeisenä ongelmakeskeisyyden sijaan. ”Pitää luopua tarpeesta olla oikeassa ja tarpeesta osoittaa toisen olevan väärässä” arvioi lastenkodin ohjaaja.

Henkilösuhteilla kerrottiin olevan paljon vaikutusta yhteistyön sujuvuuteen. Toimivat moniammatilliset verkostot ja toimijoiden keskinäinen tuttuus edistävät tiedon siirtämistä. Selkeät roolit ja työnjaot helpottavat yhteistyön tekemistä, koska työtä tehdään persoonallisuudella. ”Suhtautumisen uuteen tietoon olisi oltava positiivista. Mustavalkoisuudesta eroon!”, lastenkodin ohjaaja sanoi. ”Viisaus on keskusteleavassa vuorovaikutuksessa”, sanoi puolestaan lastentarhanopettaja.

Koulutuksen merkitystä painottivat sosiaalityöntekijä, lastentarhanopettaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Sosiaalityöntekijä ehdotti yhtenä ratkaisuna lisäkoulutusta varhaiskasvatukselle lastensuojeluasioissa. ”Tietoa lisää varhaiskasvatuksen henkilöstölle, koulutusta

erityisosaajaksi”, toivoi lastentarhanopettaja. ”Eriyislastentarhanopettajien merkitys tietouden jakamisessa on keskeinen”, arvioi sosiaalityöntekijä nykytilanteesta. Hänen mielestään ideaalitalanteessa päiväkodeissa työskentelisi myös kuraattoreita tai perheohjaajia. Tämä olisi helposti lähestyttävä linkki vanhempien ja erilaisen avun välillä.

9 Johtopäätökset

Tutkimuksemme perusteella meille tuli kuva, että tiedon siirtymisessä ja yhteistyössä lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välillä on paljon tapauskohtaista vaihtelua. Vaihtelu näyttää johtuvan mm. erilaisista kuntakohtaisista tavoista toimia ja siitä, ettei ole olemassa täysin yhtenäistä ohjeistusta, miten yhteistyötä tulisi toteuttaa. Ammattilaisille jää paljon harkinnanvaraa ja vapautta sen suhteen, miten yhteistyötä toteutetaan. Tämä useimmiten toimii lapsen eduksi. Mielestämme lapsen etu saattaa jäädä toteutumatta, mikäli ammattilaisten väliset yhteistyökuviot eivät toimi, tai ainakin lapsen asioiden hoitaminen takkuu. Tutkimuksemme mukaan ammattilaiset kaipaivat selkeitä malleja tai ohjeita yhteistyön toteuttamiseen.

Eri ammateissa ja tehtävissä toimivilla henkilöillä oli kovin eri kokemus siitä, miten he olivat saaneet tietoa lapsen asioista. Johtavassa asemassa olevilla henkilöillä vaikutti olevan selkeä näkemys siitä, miten tiedonsiirron ja yhteistyön tulisi tapahtua ja mihin lakeihin se perustuu. Käytännön työtä tekevien näkökulmasta sekä lastensuojelussa että varhaiskasvatuksessa koettiin, etteivät he aina saaneet kaikkea tarvitsemaansa tietoa lapsen asioista, tai tieto tuli jälkijunassa. Tämä vaikuttaa siihen, miten he kokivat pystyvänsä työskentelemään lapsen eduksi. Tässä oli mielestämme selvä ristiriita.

Meille tuli tutkimuksemme perusteella kuva, että tiedon siirtoon ja yhteistyöhön vaikuttavat lait ja salassapitosäännökset, mutta myös se miten eri ihmiset niitä tulkitsevat. Vaikuttaa olevan jonkin verran tapauskohtaista, minkälaisia asioita kerrotaan kenellekin. Tutkimuksemme perusteella ammattilaiset ymmärtävät hyvin salassapitosäännösten olevan olemassa lapsen suojaamiseksi, mutta ilmeisesti niitä tulkitaan niin eri näkökulmista eri tilanteissa, että lapsen etu saattaa myös kärsiä. Haastatteluissa nousi esiin luottamuksen ja avoimuuden merkitys ammattilaisten välillä. Luottamukseen liittyy usko toisen osapuolen ammattitaitoon.

Avoimuus oli kaikkien mielestä oleellista, mutta toisaalta esiin nousi epäilyjä joko liiallisesta uteliaisuudesta tai turhasta tiedon panttaamisesta. Yhteisen pöydän ääreen istuminen säännöllisesti näyttäisi olevan ratkaisu luottamuksen paranemiseen. Kiire, resurssipula ja henkilöiden vaihtuvuus vaikeuttivat yhteistyötä ja siten myös lapsen edun toteutumista.

Ammattilaisten väliset henkilökiemiat ja toimintatavat vaikuttavat lapsen edun toteutumiseen. Haastatteluissamme tuli ilmi, että mitä paremmat ja tiiviimmät suhteet lapsen asioita

hoitavilla henkilöillä on, sitä sujuvammin asioita pystytään hoitamaan. Yksittäiset henkilöt saattavat vaikuttaa lapsen asioiden hoitamiseen negatiivisesti tai positiivisesti, mutta tiiviissä moniammatillisessa verkostotyössä lopputulos on paras. Ammattitaidon hyödyntäminen lapsen eduksi onnistuu parhaiten, kun varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun ammattilaiset toimivat säännöllisessä dialogisessa yhteistyössä.

Ammattilaisten väliseen tiedonsiirtoon vaikuttaa myös se, miten lapsen vanhemmat suhtautuvat yhteistyöhön. Haastattelujen perusteella vaikuttaa, että mikäli vanhempiin saadaan luotua hyvä ja avoin suhde, he antavat helpommin lapseen liittyvää tietoa, sekä luvan siirtää esimerkiksi tutkimustuloksia. Luottamuksellinen suhde lapsen vanhempiin edesauttaa näin ammattilaisten välistä yhteistyötä.

Lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välillä oli yhteneväinen näkemys siitä, että varhaiskasvatus tuo lastensuojelulapselle arjen struktuuria ja normaaliutta ja tukee iänmukaista sosiaalista kehitystä. Varhaiskasvatus on jo itsessään lastensuojelun tukitoimi, jota tarjotaan sen tarpeessa olevalle lapselle ja perheelle.

Tutkimuksemme mukaan ammattitaidon jakamista pitäisi kehittää koulutuksen ja yhteistyön avulla. Haastateltavamme kaipasivat enemmän tietoa yhteistyökumppaneiden työnkuvasta ja toivoivat selkeitä rooleja verkostotyössä. Ammattitaidon ja osaamisen jakaminen toimii parhaiten, kun verkostotyö on säännöllistä, työntekijät ovat tuttuja keskenään, eikä vaihtuvuus ole suurta.

Kaikilla ammattilaisilla oli tavoitteenaan lapsen edun toteuttaminen. Tutkimuksessamme kävi kuitenkin ilmi, että edun määrittämisessä on suuria näkökulmaeroja ja sen määrittäminen ei ole helppoa käytännössä. Kaikki olivat sitä mieltä, että on lapsen etu, että oleellinen tieto siirtyy. Oleellista on kertoa ainakin lapsen arkeen liittyvät käytännön asiat, sekä lapsen erityistarpeet, vahvuudet ja haasteet. On kuitenkin vaikea määritellä mikä kaikki on oleellista tietoa. Erilaisia mielipiteitä asiasta herättävät esim. lapsen tilanteeseen ja taustaan liittyvät asiat. Nämä tiedot vaikuttavat olennaisesti sen kokonaiskäsityksen muodostamiseen, mikä olisi lapsen etu. Lapsen edusta on ammattilaisilla useita eri näkemyksiä ja yhteistyön laatu vaikuttaa siihen miten se toteutuu. Lapsen kokonaistilanteen hahmottaminen ja sen perusteella tehtävän tuen tarpeen arvioiminen on Saastamoisen (2016, 62) mukaan keskeistä. Tämän saavuttamiseksi viranomaisten on vaihdettava asiantuntemusta ja koottava lasta koskevat tiedot yhteen.

Lapsen etu on harkinnassa käytettävä kriteeri, joka ei ole yksiselitteisesti määriteltävissä ja sitä on arvosteltu sen epätarkkuuden ja avoimuuden vuoksi. Lapsen edusta yksittäisessä tilanteessa voidaan esittää useita erilaisia perusteltuja näkemyksiä (Nyrhinen 2016, 72). Lapsen

edun määrittäminen vaatii paljon yhteistä keskustelua, jotta löydetään yhteinen näkemys ja voidaan toimia lapsen parhaaksi.

Avoimuus, luottamus ja säännöllinen ammatillinen verkostotyö nousivat tutkimuksessamme ratkaisuksi yhteistyön ja tiedonkulun kehittämiseen. Samoin on todettu aiemmissakin tutkimuksissa. Tutkimuksessamme nousi esiin, että lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä hankaloittaa ajoittainen kokemus vastakkainasettelusta. Vastakkainasettelun tunnetta voisi lieventää parantamalla tiedon kulkua ja tutustumalla toisten toimijoiden työkuvaan. Työnkuvien ja osaamisen ymmärtäminen puolin ja toisin auttaisi hyödyntämään kaikkien ammattitaitoa lapsen eduksi. Yhteistyötä voisi myös helpottaa ammatillisen tiedon jakaminen koulutuksissa. Mielestämme ammattilaisten pitäisi löytää keskinäinen luottamus toistensa ammattitaitoon ja tekemiin ratkaisuihin. Toisaalta Isoherranen (2012, 146) kirjoittaa, että eri ammattien koulutuksessa ei anneta vielä riittävästi valmiuksia moniammatilliseen yhteistyöhön ja sen johtamiseen.

Tutkimuksemme tulokset ovat samansuuntaisia muiden aiheesta tehtyjen tutkimusten kanssa. Vedämme tästä johtopäätöksen, että löytämämme ilmiöt ovat yleistettävissä laajemmin ja niiden ratkaisemiseksi voisi kehittää uusia toimintamalleja.

10 Pohdinta ja tutkimuksen eettisyys

Halusimme perehtyä opinnäytetyössämme lastensuojeluun ja varhaiskasvatukseen. Tutkimusaiheemme valikoitui kiinnostuksemme ja oman ammatillisen suuntautumisemme pohjalta. Halusimme yhdistää näkökulmamme tutkimuksessamme. Kun saimme tutkimuskysymyksemme (luku 5) rajattua, tutkimusaiheemme selkiintyi ja syventyi.

Tutkimuksemme perustui ammattilaisten teemahaastatteluihin. Meille oli tärkeää toteuttaa haastattelut niin, että niiden perusteella voi toteuttaa tutkimuksen ja tehdä siitä luotettavia johtopäätöksiä. Luotettavuutta ja eettisyyttä varmistimme sillä, että haastatellut henkilöt pidetään anonyymeinä. Halusimme, että he voivat vastata haastatteluun avoimesti omasta näkökulmastaan pelkäämättä voivansa tulla tunnistetuksi. Näin saimme myös mahdollisimman rehellisiä vastauksia.

Analyysivaiheessa taulukoimme haastattelutulokset, mutta koska haastateltavat olisivat vastaustensa perusteella voineet olla tunnistettavissa, päätimme olla julkaisematta kokoaamme taulukkoa. Käytimme taulukointia vain omana työkalunamme. Haastateltavien yksityisyyden suojaamiseksi olemme myös sopineet tuhoavamme haastattelunauhoitteet sekä muistiinpanot opinnäytetyön valmistuttua.

Meillä oli selvä näkemys minkälaisia eri näkökulmia halusimme tutkimukseemme. Tämä auttoi löytämään sopivia haastateltavia. Joistain aiemmista tutkimuksista luimme, että tutkijoilla oli ollut vaikeuksia löytää haastateltavia tai saada vastauksia sähköisiin kyselyihin. Päätimme lähestyä ehdokkaita henkilökohtaisella yhteydenotolla tekstiviestitse, soittamalla ja sähköpostitse. Itse haastattelut teimme niin, että menimme haastateltavalle sopivaan paikkaan hänelle sopivana ajankohtana. Näin halusimme tehdä tutkimukseen osallistumisen mahdollisimman helpoksi haastateltaville. Teemahaastattelu edellyttää hyvää kontaktia haastateltavaan, ja siksi haastattelupaikan pitäisi olla rauhallinen ja haastateltavalle turvallinen. Kotiympäristö on yleensä tällainen. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 74). Toteutimme teemahaastattelut haastateltavien kodeissa tai työpaikoilla toiveiden mukaan.

Toteutimme tutkimushaastattelun siten, että kerroimme haastateltaville etukäteen vain haastattelun aiheen ja teeman. Kysymykset he saivat tietää vasta haastattelutilanteessa. Osa haastateltavista halusi katsoa kysymyksiä paperilta hetken ennen haastattelun alkua, osan kanssa toimittiin niin, että kysymykset vain esitettiin suullisesti. Päädyimme tähän menettelyyn, koska halusimme haastattelutilanteen olevan mahdollisimman spontaani ja keskustelevalle. Tarvittaessa autoimme haastateltavaa lisäkysymyksillä. Tutkija voi usein päätellä haastateltavan vastauksesta, onko aiottu merkitys keskustelussa tavoitettu. Teemahaastattelun etu onkin juuri siinä, että haastattelija voi välittömästi havaita ”väärät reaktiot” ja pyrkiä lisäkysymyksin oikaisemaan tiedonannon suuntaa (Hirsjärvi & Hurme 2001, 104.)

Esihaastattelun tarkoituksena on testata haastattelurunkoa, aihepiirien järjestystä ja kysymysten muotoilua, jota vielä koehaastattelun jälkeen voidaan muuttaa (Hirsjärvi & Hurme 2001, 72.). Esihaastattelun sijaan teimme ensimmäisen haastateltavan kanssa sopimuksen, että samalla testamme kysymysten toimivuutta ja tarvittaessa muokkaamme niitä. Päädyimme haastattelun perusteella siihen, että kysymyksiä ei tarvitse muokata. Teemakokonaisuudet olivat melko hyviä ja kysymysten avulla saimme johdettua haastattelua eteenpäin. Myöhemmissä haastatteluissa huomasimme, että kysymykset olivat osin päällekkäisiä, tai joku kysymys oli ehkä väärän teeman alla. Emme halunneet kuitenkaan muuttaa kysymyksiä enää haastattelujen välillä, jotta haastattelutilanne olisi mahdollisimman samanlainen kaikille. Saimme haastateltavilta kysymyksistämme hyvää palautetta ja kommentteja, että ne olivat ajatuksia herättäviä.

Haastattelujen taltioimisessa käytimme nauhoittamista sekä muistiinpanojen kirjoittamista. Meitä oli myös kaksi haastattelijaa, mikä toi haastattelujen toteuttamisen ja taltioimiseen luotettavuutta. Yhden haastattelun nauhoitus epäonnistui. Purimme tämän haastattelun tulokset heti haastattelun jälkeen, jotta saimme täydennettyä kirjallisia muistiinpanojamme välittömästi. Kävimme tämän haastattelun läpi keskenämme keskustellen ja reflektoiden, jotta olimme molemmat sitä mieltä, että tallensimme oikeat asiat. Myöhemmin analyysivaiheessa

huomasimme, että haastattelujen yksityiskohdat unohtuvat yllättävän nopeasti, joten oli hyvä että meillä oli nauhat ja muistiinpanot tehtynä tarkasti. Olemme tehneet aiemminkin opintojen aikana haastattelututkimuksen yhdessä, joten meille työnjako ja työskentelytapa olivat tuttuja.

Pidämme tutkimuksemme vahvuutena sitä, että meitä oli kaksi sitä tekemässä. Toisella meistä on varhaiskasvatuksen näkökulma ja toisella lastensuojelun näkökulma, ja pystyimme yhdessä työskennellessämme käymään rakentavaa dialogia. Reflektoimme työn edetessä sitä, että keskitymme olennaiseen ja pysyimme avoimina.

Haastattelutilanteissa käytiin avointa keskustelua teemoista kysymysten ulkopuoleltakin laajasti. Jokainen vastasi kysymyksiin omasta näkökulmastaan siinä hetkessä. Kysymyksiimme saattoi vastata monella tavalla, koska kysymykset olivat pääosin avoimia. Haastateltava toi esiin jonkun sen hetkisen ajatuksensa. Jos vastaukset olivat keskenään erilaisia, emme voineet vetää suoraa johtopäätöksiä erimielisyydestä haastateltavien kesken. Joku saattoi vastata lyhyemmin ja joku pidemmin, joku taas painottaa jotain asiaa enemmän kuin toinen, puhua hieman eri asioista. Lastensuojeluasioista haastateltavilla tuli erilaisia vastauksia osin senkin vuoksi, että toiset puhuivat lastensuojeluilmoituksen tekemisestä ja siihen liittyvistä kokemuksistaan, ja toiset taas puhuivat sijaishuollon lapsista, jotka ovat sijoitettuna kodin ulkopuolelle. Tutkimuksemme luotettavuuteen liittyy se, että nostimme tulosten analysoinnissa esiin sellaiset mielipiteet, jotka vastasivat selvästi ko. kysymykseen.

Teemahaastattelu tutkimusmuotona antaa haastateltaville aika paljon vapauksia vastausten suhteen. Materiaalia kertyy paljon, ja tutkijoiden tehtäväksi jää luokitella ja analysoida se. Tulkinnan mahdollisuus sisältyy sekä itse haastattelutilanteeseen, että materiaalin luokitteluun. Teimme tutkimuksen omasta näkökulmastamme ja valitsimme tietyt asiat haastateltavista esiin nostettavaksi. On mahdollista, että olemme voineet tulkita jonkun haastateltavan sanomisia eri lailla kuin hän on tarkoittanut. Olemme pyrkineet hyvän tutkimusetiikan mukaisesti käsittelemään haastattelumateriaalia mahdollisimman neutraalilla otteella, mutta pitäneet itsellämme oikeuden valita mitä aiheita käsittelemme työssämme. Kvalitatiivisissa analyyseissä tutkija pyrkii onnistuneisiin tulkintoihin. Samaa haastattelutekstiä voidaan tulkita eri tavoin ja eri näkökulmista. Onnistuneen tulkinnan pääkriteeri on se, että myös lukija voi löytää tekstistä ne asiat jotka tutkijakin löysi, riippumatta siitä onko hän näkökulmasta samaa mieltä vai ei (Hirsjärvi & Hurme 2001, 151).

Tutkimuksemme tavoite oli selvittää lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyön toimivuutta ja asioita jotka vaikuttavat siihen. Meitä kiinnosti miten tieto siirtyy osapuolten välillä

ja miten he kokevat yhteistyön ja tiedonsiirron vaikuttavan lapsen edun toteutumisen. Halusimme myös kuulla kokemuksia siitä miten eri ammattilaisten ammattitaitoa hyödynnetään. Mielestämme onnistuimme saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiimme.

Teemahaastattelun avulla saimme mielestämme hyviä vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Tämän tutkimuksen verrattain pieni otos ei kerro koko totuutta. Kahdeksan henkilön kokemukset eivät ole riittävä pohja vetää johtopäätöksiä yleisemmin. Olimme kuitenkin löytäneet haastateltavaksi todella kokeneita pitkän linjan ammattilaisia, joilla oli paljon sanottavaa haastattelussamme. Lisäksi löydöksemme olivat hyvin samansuuntaisia aiempien tutkimusten kanssa, joten pidämme tutkimustuloksiamme luotettavina.

Pohdimme tutkimuksemme reliabiliteettia eli tutkimustulosten toistettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133). Jos tutkimus toteutettaisiin uudestaan samoille tai uusille haastateltaville, voisivat vastaukset olla hyvin erilaisia. Pidämme kuitenkin tutkimustamme validina (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133), koska saimme selvitettyä teemahaastattelun keinoin niitä asioita, joita meillä oli tarkoituskin tutkia. Koska haastattelutulokset ovat analysoitunakin laajat, emme voineet vetää yksiselitteisiä johtopäätöksiä tutkimistamme teemoista, mutta tutkimustuloksemme selittävät tutkittavaa ilmiötä. Liiallinen niputtaminen ei mielestämme ole tarkoituksenmukaista, sillä vastausten monimuotoisuus rikastuttaa ymmärrystä aiheesta.

Löytämämme kehitysehdotukset avoimen, dialogisen ja säännöllisen verkostotyön toteuttamiseksi olivat samassa linjassa aiempien tutkimusten sekä teoreettisen tietopohjan kanssa. Karila & Nummenmaa (2001, 147) kirjoittavat, että vaikka yhteistyöllä on moniammatillisessa työskentelyssä keskeinen rooli, siitä ei sellaisenaan synny vielä moniammatillista osaamista. Yhteistyöosaaminen, hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, sekä avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri ovat tärkeitä toiminnan edellytyksiä. Tämän lisäksi tarvitaan yhteisesti jaettua tulokintaa toiminnan tavoitteista, joita ollaan yhdessä toteuttamassa, sekä osaamisen analyysia, yhteistä suunnittelua ja osaamisen johtamista.

Aiemmat tuntemamme tutkimukset ovat keskittyneet selvemmin tiettyyn alueeseen ja sen toimijoiden väliseen yhteistyöhön. Tutkimuksemme erottuu näkökulmaltaan edellisistä tutkimuksista siinä, että emme tutkineet tiettyjen toimijoiden välistä yhteistyötä aluesidonnaisesti. Haastattelimme eri ammattiryhmiä edustavia kokeneita ammattilaisia eri organisaatioiden eri tasoilta. Saimme näin mielestämme laajan näkökulman tutkimaamme ilmiöön. Löydöksemme yhteistyön ja tiedonsiirron haasteista olivat kuitenkin hyvin samankaltaisia aiempien tutkimusten kanssa.

Lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyössä on paljon aiheita, jotka olisivat lisätutkimuksen arvoisia. Ehdotamme jatkotutkimusta sen selvittämiseksi, kuinka paljon varhaiskasvatuksen piirissä on lapsia, jotka ovat lastensuojelun tukitoimien piirissä, joko avohuollon tai sijaishuollon puolella. Tätä tietoa ei tällä hetkellä ollut saatavilla Tilastokeskuksen eikä THL:n tilastoista (Kuoppala, 2017).

Tutkimushaastatteluissamme nousi myös esiin käsitys, että päiväkodeista tehdään melko vähän lastensuojeluilmoituksia, verrattuna esim. kouluihin. Varhainen puuttuminen olisi lapsen edun kannalta tärkeää. Varhaislapsuus on Heinosen ym. (2016, 151) mukaan perusoikeuksien toteutumisen kriittisin aika. Silloin lapsen omat mahdollisuudet puolustaa omia oikeuksiaan ovat heikoimmat ja niiden toteutumatta jääminen johtaa suurempiin menetyksiin, koska myöhempi kehitys ja hyvinvointi pohjautuvat varhaislapsuuden olosuhteisiin. Siksi ehdotamme kokemustiedon tueksi valtakunnallista tutkimusta siitä kuinka paljon varhaiskasvatuksesta tehdään lastensuojeluilmoituksia ja miten ne johtavat jatkotoimenpiteisiin. Tämä tilastotieto olisi tärkeää, jotta ymmärrettäisiin yhteistyön ja tiedonsiirron sujumisen merkitys syvemmin.

Lähteet

- Heino, T. 2013. Lastensuojelun tilastot, asiakkaat ja palvelut. Artikkeliteoksessa Bardy, M. (toim.). Lastensuojelun ytimessä. 4. painos. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Karila, K & Nummenmaa, A. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkotit. Helsinki: WSOY.
- Kivelä, N., Liukkonen, T. & Niemi, A. 2015. Kasvun ja hoidon osaaja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kupila, P. 2011. Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus oppivassa työyhteisössä. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.). Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 300-311.
- Mahkonen, S. 2015. Varhaiskasvatustilanne. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Mönkkönen, K. 1996. Asiantuntijasta asiantutkijaksi. Artikkeliteoksessa Mönkkönen, K. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteena. Kuopion yliopiston Sosiaalitieteiden laitos. Kuopio.
- Mönkkönen, K. 2002. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteena. Vastaamisen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Väitöskirja. Kuopion yliopiston Sosiaalitieteiden laitos. Kuopio.
- Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita Prima.
- Nyrhinen, A. 2016. Sosiaalisen ammatillisen johtaminen. Teoksessa Hakalehto, S & Toivonen, V. (toim.). Lapsen oikeudet lastensuojelussa. Helsinki: Kauppakamari, 58-96.
- Robson, C & McCartan, K. 2016. Real World Research. Fourth Edition. London: Wiley.
- Saastamoinen, K. 2016. Lapsen suojeleminen. Viranomaisten ja muiden toimijoiden välisenä yhteistyönä. Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Seikkula, J & Arnkil, T.E. 2005. Dialoginen verkostotyö. 2.painos. Helsinki: THL.
- Sormunen, M. 2016. Lapsen etu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien lastensuojeluratkaisuissa. Teoksessa Hakalehto, S & Toivonen, V. (toim.). Lapsen oikeudet lastensuojelussa. Helsinki: Kauppakamari, 308-341.
- Tuomi, J ja Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-3.painos. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 8.painos. Helsinki: Tammi.

Sähköiset lähteet

- Charalambous, P & Laurila, M. 2015. Päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyön kehittäminen ehkäisevässä vaiheessa. Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.3.2017. <http://www.theseus.fi/handle/10024/102879>
- Hyvönen, H & Turunen, P. 2015. Päivähoidon ja lastensuojelun välinen yhteistyö Lapinlahdella. Savonia. Viitattu 18.3.2017. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101206/Hyvonen_Henna_Turunen_Petra.pdf?sequence=1

Isoherranen, K. 2012. Uhka vai mahdollisuus -moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsinki. Viitattu 15.3.2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-7664-0>

Järviluoto, S. & Mäkinen, M. (2009) PÄIVÄHOIDON JA LASTENSUOJELUN YHTEISTYÖ. Toimivia käytäntöjä ja kipupisteitä Kallio - Alppiharju - Pasilan päivähoitoalueella. Metropolia. Viitattu 18.3.2017. <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3691/paivahoi.pdf?sequence=1>

Kojo, K & Lehtinen, J. 2016. Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Porissa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.3.2017. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/106509/Kojo_Karita%20ja%20Lehtinen_Janita.pdf?sequence=1

Koski, Hanne 2009. Verkot selviksi. Kartoitus Matinkylä-Olarin päiväkotien ja lastensuojelun yhteistyöstä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.3.2017. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/5079/koski_hanne.pdf?sequence=1

Kyllönen, E & Sassi, E. 2014. Lastensuojelun ja päivähoidon välinen yhteistyö Espoossa. Laurea. Viitattu 18.3.2017. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/81201/Sassi_Emi-lia_Kyllonen_Emmi.pdf?sequence=1

Lapsen oikeudet. Unicef.fi. Viitattu 28.3.2017. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Lastensuojelu 2015. THL 2016. Viitattu 18.3.2017. <https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-ai-heittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Finlex. Viitattu 23.3.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lastensuojelun käsikirja. THL 2016. Viitattu 18.3.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>

Perälä, M-L. Halme, N. & Nykänen, S. Lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteensovittava johtaminen. Helsinki: THL. Viitattu 24.3.2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90893/THL_OPA019_2012web.pdf?sequence=1

Riutta, Camilla, Silvennoinen, S. & Tulla, Oona. 2014. Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Leppävaaran ja Espoonlahden alueilla. Laurea. Viitattu 18.3.2017. <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/80413/Paivahoidon%20ja%20lastensuojelun%20yhteisty%20Leppavaaran%20ja%20Espoonlahden%20alueilla.pdf?sequence=1>

Saari, Tiiu (2010) Kouvolan lastensuojelun henkilöstön näkemyksiä yhteistyöstä päivähoidon kanssa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.3.2017. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21603/Saari_Tiiu.pdf?sequence=1

Toimiva lastensuojelu. STM 2013. Selvitysryhmän loppuraportti. Viitattu 23.3.2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3611-9>

Varhaiskasvatustilasto. 19.1.1973/36. Viitattu 15.3.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Viitattu 22.3.2017. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Yleissopimus lapsen oikeuksista. 2017. Unicef. Viitattu 22.3.2017. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Julkaisemattomat lähteet

Haastattelu lastenkodin johtaja, Keski-Uusimaa. 31.1.2017.

Haastattelu lastenkodin ohjaaja, Keski-Uusimaa. 31.1.2017.

Haastattelu varhaiskasvatuksen erityisopettaja, Keski-Uusimaa. 1.2.2017.

Haastattelu lastentarhanopettaja, Keski-Uusimaa. 1.2.2017.

Haastattelu varhaiskasvatusyksikön johtaja, Länsi-Uusimaa. 6.2.2017.

Haastattelu lastensuojelun sijaishuollon sosiaalityöntekijä, Länsi-Uusimaa. 7.2.2017.

Haastattelu lastensuojelun avohuollon perhetyöntekijä, Länsi-Uusimaa. 7.2.2017.

Haastattelu lastenhoitaja, Kanta-Häme. 7.2.2017.

Kuoppala, T. Suunnittelija, THL. Sähköposti aiheesta tilastokysely. 28.3.2017.

Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko.....	44
--------------------------------	----

Liite 1: Haastattelurunko

HAASTATELTAVAN TAUSTATIEDOT:

Koulutustausta (valmistunut milloin?)

Ammattinimike

Työympäristö

Koulutusta vastaava työtehtävä?

Työkokemus (vuosia? Työn vaihdokset?)

Alue/-eet

TEEMAT:

Tiedon kulku ja yhteistyö varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä: Miten toimivat?

1. Onko varhaiskasvatuksessa tieto (yleensä/aina) lapsen LS-asiakkuudesta?
2. Jos lapsen koti/sijoituspaikka muuttuu, siirtyykö tieto varhaiskasvatukseen?
3. Mikä tieto on oleellista kertoa, lapsen edun kannalta?
4. Vaikuttaako tieto tai tiedon puute lapsen LS-asiakkuudesta johonkin lapsen hoivossaan?
5. Mitä tietoa varhaiskasvatus voisi lapsen asioista antaa lastensuojelulle?
6. Vaikuttaako lainsäädäntö tiedon siirtymiseen?
7. Onko tiedon siirrossa käytäntöjä, vai riippuko tapauksesta ja henkilöistä?
8. Riippuko yhteistyön toteutuminen henkilöistä tai tilanteesta?
9. Mikä on olennaista hyvän yhteistyön toteutumiseksi?

Ammattitaidon hyödyntäminen lapsen eduksi

1. Miten varhaiskasvatuksessa tuetaan parhaiten lastensuojelulasta?
2. Mitä tietoa lastensuojeluammattilainen voi tarjota varhaiskasvatukselle?
3. Toimiiko ammattitaidon ja osaamisen jakaminen? Osataanko antaa ja ottaa vastaan?
4. Onko lapsen edun määrittäminen yhteneväistä?

Lait, rakenteet ja lapsen etu

1. Vaikuttavatko laki ja salassapitosäännökset yhteistyön toimivuuteen?
2. Voiko lapsen etu kärsiä lain tai salassapitosäännösten takia?
3. Suojaavatko laki ja salassapitosäännökset lasta?
4. Kulkevatko lapsesta tehdyt havainnot tai tutkimustulokset lapsen mukana?
5. Saavatko lasta hoitavat tahot tarpeelliset tiedot?
6. Vaikuttavatko lapsen vanhemmat tietojen siirtymiseen/siirtymättömyyteen?

Kehitysehdotukset

1. Pitäisikö jonkun käytännön tai säädöksen mielestäsi muuttua?
2. Miten kehittäisit tiedon kulkua ja yhteistyötä?